
ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY

**PÍSNĚ ZDEŇKA SVĚRÁKA A JAROSLAVA UHLÍŘE JAKO
MOTIVAČNÍ PRVEK**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Monika Vejvodová

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc.

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 23. června 2022

.....
vlastnoruční podpis

RÁDA BYCH TOUTO CESTOU VYJÁDŘILA VELKÉ PODĚKOVÁNÍ VEDOUCÍ MÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE DOC.
PAEDR. MARIÍ SLAVÍKOVÉ CSC. ZA NESKONALOU TRPĚLIVOST A CENNÉ PŘIPOMÍNKY PŘI JEJÍM
ZPRACOVÁNÍ. SRDEČNĚ TAKÉ DĚKUJI MÉ RODINĚ, PŘEDEVŠÍM SVÉMU MANŽELOVI, KTERÝ MĚ
PODPOROVAL PO CELOU DOBU STUDIA.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

ÚVOD	3
1 MOTIVACE.....	4
1.1 DRUHY MOTIVACE	4
1.2 MOTIVACE K UČENÍ	6
1.2.2 Vnitřní činitele:	7
1.2.3 Vnější činitele:	7
1.3 METODY ROZVÍJENÍ MOTIVACE	9
1.4 HUDBA JAKO MOTIVACE	10
2 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY NA 1.STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY	14
2.1 SPOJENÍ HUDEBNÍ VÝCHOVY S OSTATNÍMI PŘEDMĚTY A S MIMOŠKOLNÍM ŽIVOTEM ŽÁKŮ	16
3 OSOBNOST UČITELE JAKO JEDEN Z ČINITELŮ MOTIVACE.....	18
3.1 RYSY PEDAGOGOVY OSOBNOSTI A JEHO CHARAKTER	18
3.2 VLIV UČITELE NA VYTVÁŘENÍ MOTIVAČNÍHO KLIMATU VE TŘÍDĚ	19
3.3 DIDAKTICKÉ KOMPETENCE	20
4 PÍSNĚ JAROSLAVA UHLÍŘE A ZDEŇKA SVĚRÁKA	22
4.1 SKLADATELSKÁ DVOJICE – JAROSLAV UHLÍŘ, ZDENĚK SVĚRÁK	22
4.2 NEJZNÁMĚJŠÍ PÍSNĚ Z. SVĚRÁKA, J. UHLÍŘE A JEJICH STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA	25
5 METODICKÉ NÁMĚTY NA VYUČOVACÍ HODINY.....	32
5.1 PRVNÍ ROČNÍK	32
5.2 DRUHÝ ROČNÍK	35
5.3 ČTVRTÝ ROČNÍK	42
5.4 PÁTÝ ROČNÍK	53
ZÁVĚR.....	57
RESUMÉ	59
SUMMARY	60

SEZNAM LITERATURY	61
INTERNETOVÉ ZDROJE	64
SEZNAM OBRÁZKŮ	65
SEZNAM PŘÍLOH	66
PŘÍLOHA Č. 1 – NOTOVÉ A TEXTOVÉ ZÁZNAMY PÍSNÍ POUŽITÝCH V PŘÍPRAVÁCH NA VYUČOVÁNÍ	I
PŘÍLOHA Č.2: ZPĚVNÍKY J. UHLÍŘE A Z. SVĚRÁKA	VIII

ÚVOD

Téma písničky J. Uhlíře a Z. Svěráka jako motivační prvek jsem si vybrala hlavně proto, že mě tyto melodie a texty provázejí celý život. Neustále si je broukám, a tak se během vyučovacích hodin často přistihnu, jak přemýšlím nad využitím některého textu k danému tématu. Mnohdy písniček improvizálně využívám i jako vysvětlení nějakého rčení, přísloví.

Písničky Z. Svěráka a J. Uhlíře jsou dětem známy již od Mateřských škol, mnozí rodiče je se svými dětmi poslouchají třeba k ukrácení dlouhé chvíle při jízdě autem. Tak proč toho nevyužít a nezopakovat si je při vyučování, kde můžeme blíže rozebrat texty plné krásné ryzí češtiny, humoru, vtipných rýmů a životních pravd.

Hudba a humor by neměly chybět v žádné rodině, škole, době. Hudební výchova je samozřejmou součástí výchovně vzdělávacího procesu. Čím více ji žákům nabídneme a přiblížíme, tím lépe jí budou rozumět a vyhledávat.

Cílem diplomové práce je hledání možností uplatnění písní J. Uhlíře a Z. Svěráka v několika vybraných předmětech učebního plánu na 1. stupni základní školy. O této možnosti písní ve smyslu motivačního působení na žáky nejen v hudební výchově jsem zcela přesvědčena a tato myšlenka se mi dlouhodobě potvrzuje při výuce na 1. stupni ZŠ.

Ve své práci chci shrnout své zkušenosti s motivační funkcí uvedených písní v různých předmětech a mezipředmětových vztazích. Navrhnu a vyzkouším, jak písničky jako motivační prvek ve vyučování fungují, jak na ně žáci reagují, získám zpětnou vazbu.

---

1 MOTIVACE

Slovo motivace pochází z latinského slova „movere“ znamenající hýbati. Je to tedy jakási hybná síla našeho chování. Mohli bychom říci, že jde o nastartování činností, které vedou k našemu pocitu spokojenosti.

Ptáme-li se na to, proč někdo něco dělá, je odpovědí pojem motivace. Jejím základním kamenem je motiv, což je pohnutka zaměřená na uspokojování potřeb pramenících z nedostatku či přetlaku.

Ve významu tohoto pojmu nejsou zatím vědci zcela jednotní. Definice pojmu motivace existuje celá řada. Jedna z nich je: Lidská motivace se vztahuje k příčinám chování, zajišťuje aktivizaci člověka, dává jeho konání konkrétní cíl a zaměření. Bez motivace by neexistovala žádná smysluplná činnost.¹

1.1 DRUHY MOTIVACE

Rozlišujeme dva způsoby motivace k učení. Jde o motivaci vnitřní a vnější. Oba způsoby jsou velmi důležité k rozvíjení motivace k učení během vyučování. Obou způsobů využíváme ve výchovné praxi a oba působí na žáka.²

1. **Vnitřní motivace** – vykonávání určité činnosti bez vnějších podnětů či nároků na ocenění, pochvalu, odměnu. Je jí třeba četba knihy pro potěšení, vyhledávání a následné učení textů písní, luštění rébusů atd. Žák vnitřně motivovaný k učení vykonává tuto činnost ochotně pro vlastní potěšení a uspokojení. Tito žáci mají větší schopnost pojmového učení a lépe si pamatují.

2. **Vnější motivace** – jednotlivec se neučí z vlastního zájmu, ale pod vlivem vnějších motivačních činitelů, kdy jsou prostřednictvím učební činnosti uspokojovány jiné potřeby. Chování motivované těmito činiteli je nástrojem pro dosažení odměny či vyhnutí se trestu. Žáci se často učí pod vlivem vnější motivace

---

¹ PRUNNER, Pavel, 2003. *Vybrané kapitoly z pedagogické psychologie*. Vyd. 2. Plzeň: Západočeská univerzita. ISBN 80-7082-979-6. s.64.

² ČÁP, Jan, 1978. *Základy psychologie pro učitele*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. s.135.

---

při řízeném učení. Vnější motivy většinou nepředstavují podstatnou charakteristiku výkonu člověka při řešení úkolů.

Žáci s převládající vnější motivací k učení bývají úzkostlivější, hůře se přizpůsobují školnímu prostředí, mají nižší sebevědomí i schopnost vyrovnat se se školním neúspěchem než žáci s převládající vnitřní motivací k učení³.

Vnitřní nebo vnější motivační orientaci lze určit podle aspektů v Harterově tabulce z roku 1981.

---

³ LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, s. r. o., 1999. ISBN 80-7178-205-X.s.17.

Vnitřní motivační orientace	Vnější motivační orientace
Učení motivované zájmem a zvědavostí	Učení motivované snahou získat dobré známky
Snaha pracovat pro své vlastní uspokojení	Snaha pracovat pro uspokojení učitele nebo rodiče
Preferování vnitřních kritérií úspěchu a neúspěchu v práci	Upřednostňování lehkých a jednoduchých činností
Preference nových a flexibilních činností	Závislost na pomoci učitele
Snaha pracovat samostatně a nezávisle	Orientace na vnější kritéria posouzení výsledků

(LOKŠOVÁ, I., 1999)⁴

1.2 MOTIVACE K UČENÍ

Pokud mluvíme o motivaci k učení, musíme brát zřetel na to, že jde o namáhavou a často nedobrovolnou činnost. Každý žák je jedinečný a výčet faktorů, který ovlivňuje jeho motivaci k učení je široký. Poznání jeho motivačního zaměření umožňuje přiměřeně jej motivovat a optimálně na něj působit. Motivace žáka k učení je důležitou podmínkou školní úspěšnosti.

1.2.1 Zdroje motivace učební činnosti:

1. **Poznávací potřeby** – získávání nových poznatků
2. **Sociální potřeby** – sociální vztahy působící během učební činnosti
3. **Výkonové potřeby** – úroveň obtížnosti úkolů, které jsou na žáka kladeny během učební činnosti

---

⁴ LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, s. r. o., 1999. ISBN 80-7178-205-X.s.18.

Hlavními způsoby motivování žáků je navození podmínek se silnými pobídkami vycházejících z aktualizovaných potřeb-prvky soutěžení aktualizují sociální potřeby, zatímco problémové vyučování aktualizuje poznávací potřeby. Dalším způsobem je respekt dominujících potřeb v individuální hierarchii potřeb jednotlivých žáků a některé prvky vyučování jim přizpůsobit, např. zohlednit zájmové zaměření nebo specifické sociální potřeby.⁵

Jedním z největších problémů, které musí učitel řešit, jsou nemotivovaní žáci. Aby jim dokázal pomoci, měl by vědět, které motivační činitele na výkonost jedinců působí.

1.2.2 VNITŘNÍ ČINITELE:

1. Poznávací potřeby a zájmy
2. Potřeba výkonu
3. Potřeba vyhnoutí se neúspěchu a dosažení úspěchu
4. Sociální potřeby – potřeba pozitivního vztahu a prestiže

1.2.3 VNĚJŠÍ ČINITELE:

1. Školní známky
2. Odměna a trest
3. Vztah žáka k jiným lidem, k vlastní budoucnosti a ke společnosti

Odměna a trest mají v procesu učení funkci informační a motivační. Učitel může jejich uplatňováním ovlivňovat formování žáka k učení a školní práci, neboť působí jako následky dosaženého výsledku činnosti už během výkonu i v době přípravy na něj prostřednictvím očekávání. Jsou tedy velmi důležitou složkou motivace

---

⁵ LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, s. r. o., 1999. ISBN 80-7178-205-X.s.18.

---

chování. Aby byly co nejučinnější, musí si ale dát pozor na frekvenci a intenzitu používání.

K motivačním činitelům, které negativně ovlivňují školní výkon, patří zejména **nuda**, která má dva hlavní zdroje:

1. Subjektivně prožívaná jednotvárnost vyučování
2. Subjektivně vnímaná neúčinnost vyučovacího předmětu

A nyní je na učiteli, aby svou osobností, kreativitou, dobrým příkladem, vhodně zvolenou motivací, či způsobem řízení a vedení vyučovací hodiny žáky zaujal a eliminoval tím potenciální zdroj negativní motivace.⁶

---

⁶ LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, s. r. o., 1999. ISBN 80-7178-205-X.s.18.

1.3 METODY ROZVÍJENÍ MOTIVACE

Možností zvyšování motivace žáků k učení je několik a je na učiteli, do jaké míry a jakým způsobem bude různé metody ve své praxi používat.

Způsoby a metody rozvíjení motivace:

1. **Problémové vyučování** – vyvolání zájmu o problém, jeho alternativní řešení, vytváření hypotéz, aktivita a zpětná vazba
2. **Vyučování hrou** – didaktické hry, při kterých se využívá hlavně soutěživosti, radosti ze hry, příjemné nezávazné atmosféry
3. **Zajímavé úlohy** – nabídnutí takových úloh, kde žák nachází tajuplnost, dramatičnost, vědecké bádání
4. **Soutěže** – u dětí velmi oblíbené, neboť mají potřebu vyhrávat. Aby je soutěže bavily, musí učitel zajistit, že nebude stále vyhrávat jen jeden žák nebo skupina. Jinak se může stát, že na prohrávající bude mít soutěž negativní účinek. Soutěžní aktivity se mají střídat tak, aby všichni žáci mohli příležitostně zakusit úspěch. Je tedy dobré využít různé typy nadání – manuální zručnost, umělecký talent, sociální inteligenci apod. Soutěžní týmy rozdělujeme tak, aby byly přibližně stejně vyrovnané.
5. **Programové učení** – využití samostatné práce žáka, zpětné vazby, a hlavně vlastního tempa práce (oblíbené v době distanční výuky)
6. **Dramatizace činností** – živé a názorné podání učební látky
7. **Odměna a trest** – očekávaný výsledek žákova snažení – pozitivní hodnocení slovní, individuální atd.
8. **Rozmanitost ve vyučování** – změna metod a forem práce, moment překvapení, změna tempa a rytmu, kreativita
9. **Brainstorming** – tato moderní vyučovací metoda „burza nápadů“ je spojena s kreativitou, spontánností, ale je třeba na začátku řešení problému oddělit vymyšlení nápadů od jejich kritického posuzování. To necháváme až na pozdější logickou a racionální fázi.

-
10. **Koncentrace pozornosti** – zařazení speciálních cvičení na rozvoj a posilování pozornosti a soustředěnosti na práci
  11. **Regenerace sil** – zařazení relaxačních cvičení do vyučovacích hodin, zejména pro nejmladší žáky 1. stupně
  12. **Imaginace** – cvičení na rozvoj představivosti, spontánnosti, uvolněná pracovní atmosféra
  13. **Kooperativní vyučování a učení** – práce ve skupinách, kdy si žáci podle povahy učiva mění své role. Motivačně zde působí sociální styk a skupinová dynamika.
  14. **Rozvoj hodnotícího myšlení a sebehodnocení žáků** – učitel nehodnotí všechno, ale nechává prostor žákům, aby pomocí myšlenek, návrhů, kritických soudů ohodnotili nejen sebe, ale i své spolužáky, čímž se zvyšuje jejich zodpovědnost.
  15. **Aktuálnost** – probíraná témata by měla vycházet ze zkušenosti žáků, jejich života.
  16. **Uplatňování principu hierarchie cílů** – žák by měl být seznámen s bližšími i vzdálenějšími cíli práce tak, musí být konkrétní a srozumitelné.
  17. **Uplatňování principu smyslu a významu učiva** – přesvědčit žáky, že vědomosti budou v praxi potřebovat, není jednoduchá úloha, ale motivační působení je bez tohoto minimální.⁷

1.4 HUDBA JAKO MOTIVACE

V současné škole se společně vzdělávají různé děti. Nadané, průměrně zdatné i děti, které potřebují pro své vzdělávání různou míru pomoci a podpůrných opatření. Hudba a hudební výchova může všechny tyto děti oslovit, může se stát

---

⁷ LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, s. r. o., 1999. ISBN 80-7178-205-X.s.18

---

dobrým sjednocujícím prvkem ve třídě. Hudba je svého druhu univerzální jazyk. Odborníci poukazují na pozitivní vliv hudební výchovy na rozvoj pozornosti žáků. „Hudební činnosti vedou k nápravě deficitů a zlepšení jejich pozornosti. Tato skutečnost je důležitá zejména pro děti, které jsou ohrožené pozornostním deficitem či školním neúspěchem.“⁸

„Aktivní styk s hudbou rozehrává v dítěti celou škálu emocí, jak přímo hudebního, tak i nehudebního charakteru. Vedle oblasti citů estetických, daných prožitky krásy, libosti či nelibosti, jsou velmi ceněny též city etické, mravní, jichž je hudba výraznou nositelkou.“⁹

Děti, které se intenzivně zaměstnávají hudbou, prospívají lépe i v ostatních vyučovacích předmětech, zlepšují se jejich písemné a výtvarné projevy, psychomotorické schopnosti, smysl pro prostorovou orientaci, paměť i představivost. Zpěv, jako takový, utváří nejen základní hudební schopnosti (hudební sluch, smysl pro tonalitu a rytmus), ale zlepšuje i řečový projev, který se obohacuje základními hudebními složkami – intonací, rytmem a barvou. Zpěv také navozuje celkovou relaxaci svalstva, které využívají logopedové při nápravě řeči. Významnou úlohu má také v oblasti duševní terapie při léčbě negativních emocí, zmírnění nervového napětí, sociálních konfliktů, stresových situací apod.¹⁰

Písničky se proto dají použít jako silná motivace. Každá píseň je jiná. Některá má zajímavý text, se kterým se dá neuvěřitelným způsobem pracovat. Další má pěknou melodii nebo rytmus. Písničkou lze jen krátce navodit atmosféru vyučovací hodiny, motivovat celý její průběh, využít ji jen na aktivizaci žáků, zařadit pro zbystření. Písničku můžeme kreslit, malovat, výtvarně ztvárnit a pohybově vyjádřit.

---

⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Umění a kultura: Hudební výchova. Podkladová studie* [online], Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2019, s. 11. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/3615/>

⁹ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Pedagogika podporující zdraví dítěte a podíl hudební výchovy v ní. Hudební výchova*, č.3, 2013, s. 43.

¹⁰ SEDLÁK, František. *Základy hudební psychologie*. SPN v Praze, 1990, ISBN 14-440-88. s. 47.

Vyhledávat zajímavá slova z písně a po stránce jazykové s nimi pracovat. Veselé písničky už při poslouchání nutí děti kývat tělem do rytmu. Ani nemusíme hrát na žádný hudební nástroj a při poslechu písničky už vytváříme jednoduchý doprovod tleskáním, dupáním, pleskáním či ťukáním. Vždy lze nalézt zajímavý způsob, jak děti hudebně zmotivovat.¹¹

*„Hudební motivací rozumíme obvykle dynamický proces, jenž vyvolává žákovu hudební aktivitu a usměřuje ji tak, aby uspokojil své hudební potřeby a dosáhl zároveň vytčeného cíle. Je třeba mít na paměti, že motivace je vždy výslednicí celého souboru vnitřních a vnějších podnětů“.*¹² Pokud není stav organismu aktivní, nemůže být hudební aktivita vyvolána. Aktivní stav je závislý na mnoha složkách:

- Fyziologické předpoklady
- Hudební schopnosti a dovednosti
- Vlivy prostředí
- Aktuální stav organismu dítěte

Musíme také mít na zřeteli, že nároky pedagoga se střetávají s dětskou spontaneitou, hravostí, touhou po experimentování a hudební seberealizací.

Samotná hudba se stává svým emocionálním a obsahovým sdělením výrazným zdrojem motivace, ale je nutné dítě neustále motivovat novými hudebními činnostmi, aby nezbyl čas na nudu nebo zlobení. Pokud má žák dostatek rozmanitých hudebních činností, které vykonává s radostí, a navíc je učitelem dostatečně chválen, pak je to dostatečný impuls k další hudební aktivitě. *„Je-li dítě*

---

¹¹ TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

¹² PECHÁČEK, Stanislav a VÁŇOVÁ, Hana. *Praktické úkoly z didaktiky hudební výchovy pro 1. stupeň ZŠ*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2001, ISBN 80-246-0365-9, s.107.

---

*učebním procesem zaujato a prožívá-li uspokojení ze svých hudebních činností, vyrovná se snadno i s nutností přejít od hry k záměrnému učení“.*¹³

---

¹³ PECHÁČEK, Stanislav a VÁŇOVÁ, Hana. *Praktické úkoly z didaktiky hudební výchovy pro 1. stupeň ZŠ*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2001, ISBN 80-246-0365-9, s.107.

---

2 MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY NA 1.STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Je důležité podpořit komplexní přístup žáků k tomu, aby získávali všestranné vědomosti, dovednosti a dokázali je propojovat se školním a mimoškolním životem. Jak další předměty ve škole, i hudební výchova přesahuje do různých předmětů. Samotný předmět hudební výchova je ucelená učební jednotka vycházející z RVP z oblasti Umění a kultura. Zde jsou definovány klíčové kompetence, avšak izolovaně-právě zde je místo pro mezipředmětové vztahy a vhodné propojování učiva. Jde o nepředmětovou vazbu, která umožňuje propojení a tím i zpestření hodiny.¹⁴

Je vhodné využít možnosti integrace prvků nejen hudební výchovy do výuky primárních předmětů, jako je například český jazyk či matematika. Výhodou prvního stupně je, že většinu předmětů vyučuje tentýž učitel, a proto nejde o takový problém.

Myšlenka propojení prvků hudební výchovy do ostatních předmětů přišla překvapivě až v 60. letech, kdy Wolfgang Roscher založil Institut pro integrativní hudební pedagogiku a polyestetickou výchovu. Dnes je pro nás propojení hudební výchovy a ostatních předmětů naprosto přirozené.¹⁵

Hudební výchova a český jazyk

V souvislosti s analýzou a syntézou slov se nejčastěji využívá tleskání, pleskání a dupání. Pohybových činností lze využít při určování druhů vět, kdy naznačíme pohybem tečku, čárku, vykřičník, otazník. Při výuce druhů vět, můžeme přemýšlet o písničkách, kde se zpívá o něčem, na co se ptáme, kde někomu něco

---

¹⁴ *Teoretické reflexe hudební výchovy. Implementace hudební výchovy do dalších vzdělávacích oblastí na 1. stupni.* ISSN1803-1331

¹⁵ DUZBABA, Oldřich. *Vybrané kapitoly z hudební pedagogiky a didaktiky hudební výchovy.* ISBN: 80-7290-165-6

---

přikazujeme, oznamujeme. Při poznávání měkkých a tvrdých souhlásek můžeme naznačit měkké i a tvrdé y třeba výskokem a dřepem nebo pohybem paží. Jinou obměnou může být tleskání či pleskání. Při nácviu abecedy se snažíme hledat vhodné říkadlo, písničku na určenou hlásku. Činnost lze také obrátit. Zaspíváme si nějakou písničku, vyhledáváme v ní slova začínající na určenou hlásku. Písničky nás mohou seznámit s vyjmenovanými slovy. Vhodným způsobem propojujeme s literární výchovou v podobě dramatizací.

Hudební výchova a matematika a její aplikace

Již v prvním ročníku spojíme opět tleskání, pleskání nebo dupání k poznávání hodnoty číslic, uvědomování si číselné řady. Krokování, poskakování na jedné noze. Některých písní můžeme využít také jako slovních úloh. Ve vyšších ročnících se hodí tematické texty písní jako Statistika nebo Úsudkový příklad.

Hudební výchova a prvouka (vlastivěda, přírodověda)

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět má několik okruhů, přirozeně se téměř v každém okruhu objeví nějaká písnička, kterou můžeme hodinu obohatit. Roční období, rozmanitosti přírody, lidské tělo, místo, kde žijeme, naše vlast, orientace v čase, počasí a podnebí – to vše jsou témata, ve kterých můžeme některou z písní uplatnit.

Hudební výchova, výtvarná výchova a pracovní činnosti

Nejčastější je motivace písničkou, která vhodně navodí vyučovací hodinu výtvarné výchovy nebo pracovních činností. S výsledným výrobkem se znovu k motivaci vrátíme a píseň nebo říkadlo se naučíme. Využívat se dají různá grafomotorická cvičení, kde opět písničku nebo říkadlo využijeme. Oblíbenou

---

činností je pustit skladbu a nechat děti tvořit dle jejich představ a fantazie. Nebo využijeme písničky jako návodného textu k práci.

Hudební výchova a tělesná výchova

Propojení hudby a pohybu je nejpřirozenější činností, se kterou se setkáváme. Již naši předkové doprovázeli hudbou z bubnů a bubínků tančili rituální tance u ohňů. Na školách se využívá hudba jako doprovod při cvičení. Říkadlem nebo písničkou můžeme rytmizovat cviky. Při pohybových hrách lze využít různých písniček, které vybíráme podle textu nebo podle rytmu. Připravujeme se žáky různá vystoupení a školní akademie, kde se hudba s pohybem přirozeně spojuje. V prostorách tělocvičny může učitel naučit děti základní taneční kroky, taneční ztvárnění a hry vyžadující větší prostor, různé pohyby z místa na místo.

2.1 SPOJENÍ HUDEBNÍ VÝCHOVY S OSTATNÍMI PŘEDMĚTY A S MIMOŠKOLNÍM ŽIVOTEM ŽÁKŮ

Hudební výchovu v současném školském systému nelze chápat jako uzavřený a izolovaný předmět. Koordinace s esteticko-výchovnými a ostatními předměty umožňuje pochopení souvislostí mezi jednotlivými druhy umění a mezi různými oblastmi lidské činnosti navzájem. Mezipředmětové vztahy dobře fungují s českým jazykem, výtvarnou výchovou, tělesnou výchovou, prvoukou, vlastivědou, přírodovědou, ale také s výukou cizích jazyků.

Hudební výchova ve škole navazuje i na mimoškolní aktivity v pěveckých sborech, hře na hudební nástroj, návštěvy různých hudebních vystoupení, koncertů. Školy organizují koncerty a vystoupení svých žáků v rámci vánočních koncertů, Akademií na závěr školního roku. Dále vystupují v Domovech pro seniory nebo koncertech pořádaných městem k různým příležitostem.

Hudební zájmy i vkus jsou silně ovlivněny hudbou z masově sdělovacích prostředků, proto by učitel měl se svými žáky o hudbě diskutovat, nabízet a upozorňovat je i na hudbu méně známou ale kvalitní a vhodnou jejich věku.

K prohloubení školní hudební výchovy a k jejímu spojení s hudebním životem naší společnosti by Základní školy měly pořádat například školní pěvecké soutěže a projektové dny s využitím významných výročí hudebních skladatelů či hudebních událostí.¹⁶

---

¹⁶ SEDLÁK, František. *Základy hudební psychologie*. SPN v Praze, 1990, ISBN 14-440-88. s. 47.

---

3 OSOBNOST UČITELE JAKO JEDEN Z ČINITELŮ MOTIVACE

Učitelská profese je velmi náročná už proto, že spoluutváří osobnost živého člověka, což si uvědomoval i „učitel národů“ Jan Amos Komenský. Také zdůrazňoval, že toto povolání je posláním, které se nehodí pro každého.

Míra motivovanosti žáků závisí na vztazích, které se utvoří mezi učitelem a žáky, i mezi žáky navzájem. Jestliže učitel žáky chápe, je empatický, citlivý, pak na ně může klást vysoké nároky. Optimistický přístup, víra v žákovy schopnosti, dynamičnost a kreativní pedagogická práce je přesně to, co účinně formuje motivaci k učení.

Učitel by měl být odborně i pedagogicky vzdělaný, vyrovnaný, ale kritický k výsledkům své práce. Učitelská profese vyžaduje souhrn vlastností, který je ojedinělý, a proto jej může vykonávat jen opravdu silná a psychicky zdravá osobnost.¹⁷

3.1 RYSY PEDAGOGOVY OSOBNOSTI A JEHO CHARAKTER

Učitel by měl být vzorem pro své žáky a jít příkladem. K vykonávání pedagogické praxe mu pomůže, pokud je **tvořivý** – neustále hledá nové cesty a nespokojí se s dosavadní úrovní. Také by měl mít **zásadový morální postoj, pedagogický optimismus, takt** – schopnost sebeovládání při jednání se žáky. Schopnost trpělivě vysvětlovat problematiku až k úplnému pochopení nazýváme **pedagogický klid**. Neobejde se bez **pedagogického zaujetí, přísné spravedlnosti a hlubokého přístupu k žákům**, kdy se snaží žáky co nejvíce poznat.

---

¹⁷ LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, s. r. o., 1999. ISBN 80-7178-205-X.s.19.

Důležitým činitelem v pedagogově rozvoji a zkvalitňování výchovně-vzdělávacího působení je **sebereflexe**, jejímž prostřednictvím si uvědomuje nejen své vnitřní pocity, ale také pracovní výsledky.

Otevřenost, obětavost, svědomitost, cílevědomost, odpovědnost, vytrvalost, skromnost, zdvořilost, to jsou jen některé z osobnostních vlastností, které utvářejí pedagogův charakter.¹⁸

3.2 Vliv učitele na vytváření motivačního klimatu ve třídě

Učitel svým stylem vedení ovlivňuje motivační klima ve třídě. Motivační klima má své širší zázemí v klimatu školy a tvoří spoj mezi strukturou třídy, stylem učitelova vedení a motivačními stavy žáků.

Motivační klima ovlivňuje učitel svým vřelým, emocionálním zájmem o žáky a poskytováním sociální opory zajišťuje ve větší míře potřebu pozitivních vztahů ve třídě. V takto vedené třídě, kde převládají pozitivní vztahy, jsou žáci ochotni pracovat pro učitelův dobrý vztah k nim. Je zde vytvořeno zázemí pro spolupráci, přátelství mezi spolužáky a zájmu jednoho o druhého.

Pokud se ale dominantní potřebou učitele stanou pozitivní vztahy žáků k němu, zvyšuje se sice motivace k učení, ale dochází, především u nižších ročníků, ke snížení jejich samostatnosti.¹⁹

---

¹⁸ LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, s. r. o., 1999. ISBN 80-7178-205-X.

¹⁹ HRABAL, V. ml., MAN, F., PAVELKOVÁ, I. *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. ISBN 14-566-84.

3.3 DIDAKTICKÉ KOMPETENCE

Každý člověk má určité schopnosti a dovednosti. Pokud jich dokáže náležitě využít, může být ve svém životě velmi úspěšný. Každý učitel musí mít určité specifické schopnosti, aby úspěšně zvládl svou profesi. K profesním kompetencím učitele patří kompetence:

- didaktické
- konstruktivní
- percepční
- expresivní
- komunikativní
- organizační
- pedagogické
- kompetence sebereflexe.

Zásadními kompetencemi pro ovládnutí strategie učení a vyučování jsou kompetence didaktické.

Mezi **didaktické** kompetence patří:

- správné zvolení vyučovacích metod,
- jasné a srozumitelné vysvětlení dané látky
- upoutání pozornosti žáků
- aktivizace během vyučování

Vzbuzením zájmu o daný předmět vede k:

- samostatnosti
- hledání řešení
- nastartování správných myšlenkových pochodů.

Učitel by měl umět pracovat:

-
- se svým hlasem
  - měnit jeho intenzitu
  - upoutat žáky svými gesty

Schopný pedagog by se měl zajímat o své svěřence, zda jsou pozorní nebo nepozorní, jak pracují, reagují, jestli mají zájem o učivo.²⁰

K tomu, aby si učitel zajistil pozornost žáků, může využít i například správně zvolenou píseň k danému tématu. Tu jim může sám zazpívat nebo eventuálně zprostředkovat pomocí hudební nahrávky a následně nabídnout jednoduchou hudební činnost:

- rytmická deklamace textů
- rytmický vícehlas + hra na tělo či použití jednoduchých rytmických nástrojů
- variační obměny rytmu, melodie, výrazu
- rozšíření rytmických struktur
- hra na otázku a odpověď
- rytmický kánon²¹

Spojení kompetencí učitele s veškerými motivačními prostředky a vhodné hudební činnosti vede k tomu, že žák má o učení zájem a je k němu dostatečně motivovaný.

Motivačním prostředkem mohou být právě písně J. Uhlíře a Z. Svěráka.

---

²⁰ VAŠUTOVÁ, Jaroslava, 2004. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-082-4. s.35-37

²¹ PECHÁČEK, Stanislav a VÁŇOVÁ, Hana. *Praktické úkoly z didaktiky hudební výchovy pro 1. stupeň ZŠ*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2001, ISBN 80-246-0365-9, s.33-42

---

4 PÍSNĚ JAROSLAVA UHLÍŘE A ZDEŇKA SVĚRÁKA

Ve škole i mimo školu, v různých volnočasových aktivitách a hudebních kroužcích pro děti, jsou nejvíce rozšířené a známé následující písně, které uvedu v přehledu níže. Jejich výrazná motivační funkce vyplývá jednak z hudebního a textového charakteru jednotlivých písní, jednak z toho, že umožňují všem dětem zapojit se prostřednictvím hudebních činností do práce s písní při hudební výchově (zpěv, hra jednoduchých rytmických doprovodů, hudebně pohybová improvizace, deklamace atd.). Kromě toho lze uvedených písní využívat jako motivačního prvku i v rámci mezipředmětových vztahů. Toto vyplývá z následujících rozborů písní, a také z následných modelových scénářů příprav na vyučování ve vybraných ročnících (kap. 5).

4.1 SKLADATELSKÁ DVOJICE – JAROSLAV UHLÍŘ, ZDENĚK SVĚRÁK

JAROSLAV UHLÍŘ

Jaroslav Uhlíř je zpěvák, klavírista, skladatel. Narodil se 14. září 1945 v Praze. Už od dětství jej zajímala hudba, zpíval v *Dětském pěveckém sboru Československého rozhlasu* pod vedením Bohumila a Blanky Kulínských.²² Dříve než začal studovat dnešní Konzervatoř Jaroslava Ježka, obor dirigování a skladba, věnoval se především hraní po kavárnách. Byl členem kapely *Prominence*, vedoucím kapely Evy Pilarové. První úspěšné skladby *René, já a Rudolf*, *Holubí dům* vydal s kapelou *Faraon*.²³ S Karlem Šípem připravoval televizní hudební pořady *Hitšaráda*,

---

²² FILMOVÁ DATABÁZE, Fdb.cz. In: 2022 Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/22297-jaroslav-uhlir.html>

²³ KULTURNÍ PORTÁL.CZ. In: 2022. Dostupné z: <http://www.jaroslavuhlir.cz/umelec/49-jaroslav-uhlir/>

Galasuperšou, Klip klap. Prošel mnoha orchestry a kapelami, kde skládal populární hudbu, ale největšího úspěchu dosáhl ve spolupráci se Zdeňkem Svěrákem.²⁴

V současné době hraje Jaroslav Uhlíř svá dětská představení z cyklu *Hodina zpěvu* a jako host účinkuje se svou vlastní kapelou na mnoha hudebních festivalech a koncertech.²⁵

ZDENĚK SVĚRÁK

Zdeněk Svěrák není jen textař písní, ale také scénárista řady filmů, autor mnoha knížek a herec. Narodil se 28. března 1936 v Praze. Původně byl učitelem českého jazyka a literatury. V učitelském povolání ale nebyl úplně spokojený, protože chtěl především psát. Později tedy toto poslání vyměnil za svět mediální a začal pracovat v *Československém rozhlase* jako redaktor. Zde vysílali jeho pořady o imaginární vinárně *U Pavouka*, kde vynikl jeho svébytný humor. V tomto pořadu se poprvé objevila fiktivní postava Járy Cimrmana, jehož mnoho lidí označuje za pravého Čecha. Svou písňovou tvorbu vydával pod pseudonymem Emil Synek. Otextoval také některé písničky pro Ivana Mládka, třeba *Láďa jede lodí*, *Dívka s modrou matrací* nebo *Mravenci v kredenci*. Večerníček pro děti *Příběhy včelích medvídků* z roku 1995 zdobí písničky s hudbou Petra Skoumala a texty Zdeňka Svěráka.²⁶ Dodnes děti usínají a v uších jim ještě doznívá: „*Na políčku v jetelíčku, tam kde potok pramení...*“

Od sedmdesátých let píše Svěrák scénáře k filmům ve spolupráci s různými režiséry. Díky tomu vznikly filmy: *Vesničko má středisková*, *Rozpuštěný a vypuštěný*, *Jáchyme, hod' ho do stroje!*, *Marečku, podejte mi pero!*, *Obecná škola*.

---

²⁴ FILMOVÁ DATABÁZE, Fdb.cz. In: 2022 Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/22297-jaroslav-uhlir.html>

²⁵ KULTURNÍ PORTÁL.CZ. In: 2022. Dostupné z: <http://www.jaroslavuhlir.cz/umelec/49-jaroslav-uhlir/>

²⁶ NOVINKY.CZ. In: 2020. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/filmy-serialy/clanek/zdenek-sverak-zivotopis-predniho-ceskeho-herce-a-scenaristy-40315143>

V některých z nich si také sám zahrál. Další filmy-*Kolja*, *Tmavomodrý svět* či *Vratné lahve*-natočil se svým synem, režisérem Janem Svěrákem.²⁷

Neodmyslitelnou součástí Svěrákova života je postava Járy Cimrmana. Podle této fiktivní postavy vzniklo v roce 1967 *Divadlo Járy Cimrmana*, ve kterém byly uvedeny hry *Akt*, *Hospoda Na mýtince*, *Záskok* a mnohé další. Svěrák je napsal společně se svým kolegou Ladislavem Smoljakem.²⁸

V neposlední řadě je Svěrák také spisovatelem. Pod jeho rukou vznikly knihy pro děti *Radovanovy pohádky*, *Tatínku, ta se ti povedla!*, pro dospělé *Povídky*, *Po strništi bos* a další. Jeho knižní tvorba byla ověněna mnoha cenami nejen od čtenářů.²⁹

50 LET SPOLEČNÉ PRÁCE ZDENĚKA SVĚRÁKA A JAROSLAVA UHLÍŘE

Textař Zdeněk Svěrák a skladatel Jaroslav Uhlíř oslavili v roce 2017 již 50 let spolupráce. Za tu dobu společně napsali přes 400 písní. Jejich první společná píseň byla *Strašidýlko Emílek*. Zpočátku psali pro profesionální zpěváky, až později si písně začali interpretovat sami. Obvykle Zdeněk Svěrák napíše text plný humoru, dokonalé práce s jazykem, slovními hříčkami a Jaroslav Uhlíř k němu složí hudbu se silnou melodií, jednoduchými harmoniemi. Někdy to je i obráceně.

Své nové písničky pro dětské posluchače uvádějí přes 20 let v televizním pořadu *Hodina zpěvu*, kam si k pravidelné spolupráci zvou pěvecký sbor *Sedmihlášek*. Tento školní pěvecký sbor vznikl v roce 1974 a funguje pod uměleckým vedením Hany a Víta Homérových.

---

²⁷ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Zdeněk Svěrák*, Imagination Of People, 2014, ISBN 978-80-87685-19-8, s. 77-149.

²⁸ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Zdeněk Svěrák*, Imagination Of People, 2014, ISBN 978-80-87685-19-8, s. 20-73.

²⁹ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Zdeněk Svěrák*, Imagination Of People, 2014, ISBN 978-80-87685-19-8, s. 170-180.

Díky *Hodinám zpěvu* vznikly fenomenální dětské operky. Prvním takovým hudebním bonbónkem byla *operka O Budulínkovi, následovaly Červená Karkulka, O dvanácti měsíčkách, Šípková Růženka*.

Jejich písně ovlivnily několik generací a zpívají si je děti i jejich rodiče. Některé písně, třeba z pohádky *Princové jsou na draka* nebo *Lotrando a Zubejda*, už téměř zlidověly a jsou součástí školní výuky.³⁰

4.2 NEJZNAMĚJŠÍ PÍSNĚ Z. SVĚRÁKA, J. UHLÍŘE A JEJICH STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA

Dělání

U této písně oba autoři dodnes nemohou pochopit, jak mohla posluchače zaujmout. Měla se původně jmenovat *Píseň práce* a byla vytvořena jako jedna ze šesti skladeb pro pohádku *Princové jsou na draka*. Zdeňku Svěrákovi se nelíbil text, Jaroslavovi přišla hudba příliš fádni, přesto právě tato píseň zabodovala nejvíc. Písnička nabádá posluchače, aby nechaly své chmury, bolesti a stesky a zlepšili si náladu nějakou činností, protože dělání zachraňuje úsměv a je lékem na všechny smutky. Píseň má jednoduchou melodii, chytlavý refrén s opakující se slokou, díky kterým je snadno zapamatovatelná.³¹

Píseň *Dělání* je napsána ve 4/4 rytmu, v tónině cis moll. První část písně není náročná na zpěvákův rozsah, bez výraznějších melodických změn, pohybuje se v rozsahu sexty. Až druhá část s repeticí začíná vysokým oktávou položeným tónem. Melodie je líbivá, snadno zapamatovatelná. Při poslechu dětem známější

---

³⁰ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Zdeněk Svěrák*, Imagination Of People, 2014, ISBN 978-80-87685-19-8, s.154-167

³¹ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Zdeněk Svěrák*, Imagination Of People, 2014, ISBN 978-80-87685-19-8, s. 157, 158.

---

pohádkové verze³² slyšíme, že na začátku zpívá pouze sám herec Jan Čenský za doprovodu elektrické kytary a bicích, později jej vystřídá Ivana Andrlová, stále v pomalejším tempu, piano. Hudba začíná gradovat a zesilovat až ve druhé části se slovy „*Dělání, dělání,...*“ Přidávají se dechové a smyčcové nástroje. Konec skladby už dohrávají jen hudební nástroje, hudba zeslabuje a zpomaluje.

Severní vítr

Tuto píseň si objednal ke svému snímku *Vrchní, prchni!* režisér Ladislav Smoljak a měla mít zlatokopecký charakter, který by umocnil myšlenku rýžování peněz. Jaroslav Uhlíř napsal hudbu a Zdeněk Svěrák k ní složil text, který několikrát přepisoval.³³ Jaroslav Uhlíř přiznává, že ho text příliš nezaujal, stejně tak i jeho název, který v něm evokoval předpověď počasí.³⁴ Nejprve vznikla pouze půlka písně, kterou k nazpívání nabídli českému zpěvákovi Pavlu Bobkovi. Ten však odmítl a časem tak vznikla i druhá část písně, kterou nazpíval Jaroslav Uhlíř. Ten se díky tomu poprvé uplatnil i jako zpěvák.³⁵

V tehdejší totalitním režimu se píseň prosadila jistě i díky hudebnímu doprovodu, který připomíná americkou country hudbu s dojemně romantickým textem. Píseň již téměř zlidověla, a tak si ji zpívají u táborových ohňů nebo hudebních festivalech dál i dnešní generace.

Písnička je ve $\frac{3}{4}$ rytmu, v tónině h moll. Vyskytují se zde poměrně náročné melodické skoky, které vzbuzují citové napětí, dramaticčnost. Píseň začíná předtaktím 1. slokou, pokračuje repeticí a slovy 2. sloky, následuje refrén, 3., 4.

---

³² YOUTUBE.CZ. 2022. In., Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jLG1ILNKOp0>

³³ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Zdeněk Svěrák*, Imagination Of People, 2014, ISBN 978-80-87685-19-8, s. 157.

³⁴ DĚDEK, Honza. LIDOVKY.CZ. In:2011. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/znelo-to-jako-predpoved-pocasi-ne-hit-lici-uhlir-vznik-slagru-severni-vitr.A110116_162059_in_kultura_pks

³⁵ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Zdeněk Svěrák*, Imagination Of People, 2014, ISBN 978-80-87685-19-8, s. 157.

---

sloka a opět refrén. Při poslechu³⁶ vnímáme, jak v pomalém tempu začíná elektrická kytara, jemně bicí nástroj a začíná zpívat Jaroslav Uhlíř. V refrénu se přidává banjo, další kytary a skladba zesiluje. V mezihře před 3. slokou hraje foukací harmonika a dochází k transpozici, kdy píseň pokračuje dále v tónině c moll. Celá skladba je v pomalém, houpavém tempu. Kvůli pochopení textu i náročnější melodii je vhodnější až pro starší žáky 1. stupně.

Není nutno

I tato píseň vznikla na objednávku pro účely filmového zpracování *pohádky Tři veteráni* z knihy *Fimfárum* od Jana Wericha.³⁷ Většina dětí je překvapená, když se dozví, že tuto známou písničku mohou slyšet právě v tomto filmu. Znají ji spíše ze školních lavic, ze zpěvníku *Já, písnička 1*, letních táborů či dětských pořadů z televize.

Jaroslav Uhlíř tuto skladbu nazývá „řachandou“. Je to podle něj víceméně dechovka. A protože je druhá sloka úplně jiná než první, tak je to celé takové šišaté.³⁸ Píseň se nicméně stala jakýmsi symbolem vyhlídek v lepší časy, protože je veselá a je z ní cítit radost ze života. Mezi dětmi je nejoblíbenější část *Vadí, nevadí*, která je nenásilnou formou vede k rozlišování morálních hodnot (Nemít peníze nevadí, horší je nemít srdce).

Tato skladba je ve 4/4 rytmu, v tónině E dur. Autor píše, že se má hrát živě a je opravdu ve svižnějším tempu. Melodie je nenáročná, opakující se. Začíná forte, vesele, slovy *“Není nutno...”* následují melodické otázky a odpověďmi je zvolání. A znovu se ve forte 2x opakuje 1. část. Píseň³⁹ nazpívali samotní autoři, doprovodnými nástroji jsou klavír, flašinet, dechové a smyčcové nástroje. Tuto

---

³⁶ YOUTUBE.CZ. 2022. In., Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4Tfg2X58TzA>

³⁷ ČERMÁKOVÁ, Dana. *Zdeněk Svěrák*, Imagination Of People, 2014, ISBN 978-80-87685-19-8, s. 157.

³⁸ Tamtéž

³⁹ YOUTUBE.CZ. 2022. In., Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=pxZRaJFY3fE>

---

píseň můžeme pro nenáročnost zpívat s žáky od nejnižších ročníků 1. stupně ZŠ, jen otázky „*Nemít prachy, ...*“ by měl předzpívat učitel nebo šikovnější žák. Určitě ji můžeme doprovodit pohybem.

Holubí dům

Ne všechny písně nazpívali sami autoři. Právě *Holubí dům* nazpíval Jiří Schelinger v roce 1973. Text k této nádherné melodii Jaroslava Uhlíře napsal Zdeněk Svěrák ještě pod pseudonymem Emil Synek.⁴⁰

Tato píseň je velmi pomalá, ve 4/4 rytmu, v tónině e moll. Melodie ve slokách klidně plyne bez většího napětí, teprve v refrénu z vysokých tónů vnímáme naléhavost. Skladba má 4 sloky a refrén, který je vložen mezi 2. a 3. sloku a na konec písně. Začíná předehrou, kde je slyšet⁴¹ šumění ptačích křídel a zpěv holubů. Postupně se přidává potichu harfa a Jiří Schelinger se svým zpěvem, vše podbarvuje pěvecký sbor. V refrénu se přidají ještě kytary, klavír a bicí, hudba zesílí. Během 3. a 4. sloky se zase hudba uklidní, dynamika lehce zeslabí, harfu střídá klavír. Kvůli pochopení textu je píseň vhodnější pro starší žáky 1. stupně ZŠ.

Dalšími velmi známými písněmi, které mají velmi zpěvnou, líbivou a snadno zapamatovatelnou melodii J. Uhlíře podpořenou skvělým textem Z. Svěráka vyšly ve zpěvnících: *Jaké je to asi v Čudu, Když se zamiluje kůň, Když je pěkné počasí, Mám v hlavě myš Lenku, Dětem, Písničky z pohádek a filmů, Jupí jsou – Na vzduchu, Mléčný bar, Auta, Elektrický valčík, v Čudu, Mravenci v kredenci, Mravenčí ukolébavka, Jaro dělá pokusy, Soňa ví, Barbora píše z tábora, Neopouštěj, Trpasličí svatba, Skálo, skálo, skálo, Když se zamiluje kůň, Krávy, krávy.*⁴²

---

⁴⁰ KAŇOVÁ, Alena. IREPORT.CZ. In:2021. Dostupné z:<https://www.ireport.cz/clanky/pribeh-cz-hitu/pribeh-ceskeho-hitu-jiri-schelinger-holubi-dum>

⁴¹ YOUTUBE.CZ. 2022. In., Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Ax8KHJhizV0>

⁴² Příloha č.2: Zpěvníky J. Uhlíře a Z. Svěráka

V mnohých textech je od všeho trochu, laskavý a chytrý humor nevyjímaje. Jako příklad humoru uvádím části textu písně *V Čudu*:

*„Já hledám strýčka Rudu
a on je pořád v čudu.
Prý aby nebyl chud,
tak žije v městě Čud.*

*Jaké je to asi v Čudu?
Jestlipak tam někdy budu?
Je to Evropa či Asie?
Jaké to tam asi je?*

*Mají tam prý zlaté tele.
Všechno je tam jako z tele-
jako z televizní reklamy.
Tohle teta řekla mi.⁴³*

Další příklad vtipného verše je z písně *Na vzduchu*:

*„Jen si představ milá babi,
že jsme dejme tomu krabi.
Nebyla bys mou babičkou,
byla bys mořskou krabičkou.⁴⁴*

---

⁴³ SVĚRÁK, Z. *Jaké je to asi v Čudu*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2003. ISBN 80-7200-776-9. s.47

⁴⁴ SVĚRÁK, Z. *Jaké je to asi v Čudu*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2003. ISBN 80-7200-776-9. s.15

Vtipný je i text písně *Auta*:

*„Jede, jede mazda,
řídí ji pan Brázda.
Vzadu má dvě sedátka
na nich malá Brázdátka.
Jede, jede tatra,
po které se pátrá.
Zlodějové mají spěch,
nechtějí spát na Borech.
Jede, jede praga
a v ní baba Jaga.
Baba nemá řidičák,
tak to řídí dědek Jag.“⁴⁵*

Psí divadlo:

*„Pudl – šlechtic, který zchudl
Kokr – hráč, co hraje poker
Čokl – rytíř, který zmokl
Kolie – ještě ho polije
Setr – lord, co ztratil svetr
Fenka husky – zbláznila se z lásky
Chrt – má v roli samý škrť
Rek – tomu zbyl jen štěk
Teriér – navrhl interiér
na špice – zbyla jen inšpice
Představení není pod psa,
Každý podle hudby hopsá.
Díky vděčným pudlíkům*

---

⁴⁵ SVĚŘÁK, Z. *Jaké je to asi v Čudu*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2003. ISBN 80-7200-776-9. s.30, 31

---

*mají dobré pudlikum.*⁴⁶

Zdeněk Svěrák má vytříbený smysl pro český jazyk, takže mu nedělá problém napsat text jen se samohláskami a, á.

Nastává máj:

„Ač máj má rána chladná,

Slávka, známá kráska z Kladna

Ta vstává na vlak ráda,

Ta vstává na vlak ráda.

Jak vlak tak z Kladna chvátá,

nastává zastávka pátá.

tam pasák pásá stáda,

*tam pasák pásá stáda.*⁴⁷

---

⁴⁶ SVĚRÁK, Z. *Jaké je to asi v Čudu*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2003.

ISBN 80-7200-776-9. s.50

⁴⁷ SVĚRÁK, Z. *Jaké je to asi v Čudu*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2003.

ISBN 80-7200-776-9. s.66

---

5 METODICKÉ NÁMĚTY NA VYUČOVACÍ HODINY

Písničky Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka jsou natolik inspirativní, že je využívá i mnoho pedagogů jako motivační prvek k oživení nebo uvedení vyučovací hodiny. Například písnička *Narozeninová* se dá využít již od 1. ročníku k hromadnému poblahopřání k narozeninám či jmeninám. Mnohdy se jí využívá i na dětských táborech při večerním nástupu.⁴⁸

Tato část obsahuje motivační metodické náměty na přípravy hodin, které jsem sama využila a osvědčily se mi.

5.1 PRVNÍ ROČNÍK

PRVOUKA – Zahrada v létě

Časová jednotka: 1 vyučovací hodina, 45 minut

Metody, techniky: myšlenková mapa, rozhovor, soutěž, frontální a skupinová výchova

Mezipředmětové vztahy: HV – poslech písně *Na zahrádce*⁴⁹ (J. Uhlíř, Z. Svěrák), rytmický vícehlas, hra na Orfeovy hudební nástroje

ČJ – rozšiřování slovní zásoby, hlasité čtení

M – spočítání nakreslených druhů ovoce, zeleniny

VV – kresba pastelkami

Pomůcky: cd přehrávač + cd *Takovej ten, s takovou tou...* (J. Uhlíř, Z. Svěrák), tabule, magnetická tabule, obrázkové karty a magnetické aplikace, papíry, přesýpací hodiny, pracovní sešit Prvouka

ŠVP: Kompetence komunikativní – formuluje a vyjadřuje své nápady a myšlenky, kompetence k učení – využívá získané dovednosti při práci, rozšiřuje slovní zásobu,

---

⁴⁸ Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

⁴⁹ Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

---

kompetence sociální a personální – účinně spolupracuje a diskutuje v malé skupině, Průřezová témata – environmentální výchova, mediální výchova, osobnostní a sociální výchova

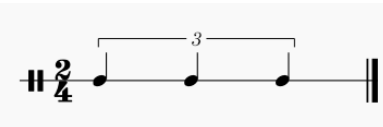
Cíle: žáci dokáží zařadit ovoce a zeleninu, rozlišit druhy, získají nové vědomosti, komunikují ve skupině

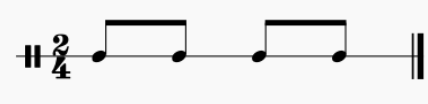
Úvod – žáci si poslechnou hudební ukázkou *Na zahrádce* (J. Uhlíř, Z. Svěrák). Po vyslechnutí se zeptám, co si z písničky pamatují. Měli by z textu vědět, že na zahrádce roste: dýně, zelí, jahody, pažitka, rebarbora, česnek. Dále žákům prozradím téma vyučovací hodiny.

Rytmický vícehlas + hudební nástroje z Orffova instrumentáře

Vytleskáme společně slovo česnek, jahody, rebarbora. Kolikrát jsme tleskli na jednotlivá slova? 2x, 3x, 4x. Rozdělení do 3 skupin – 3 řady lavic.

1. skupina: tamburíny
čes – nek

2. skupina: dřívka
ja – ho – dy

3. skupina: řehtačky
re – bar – bo – ra

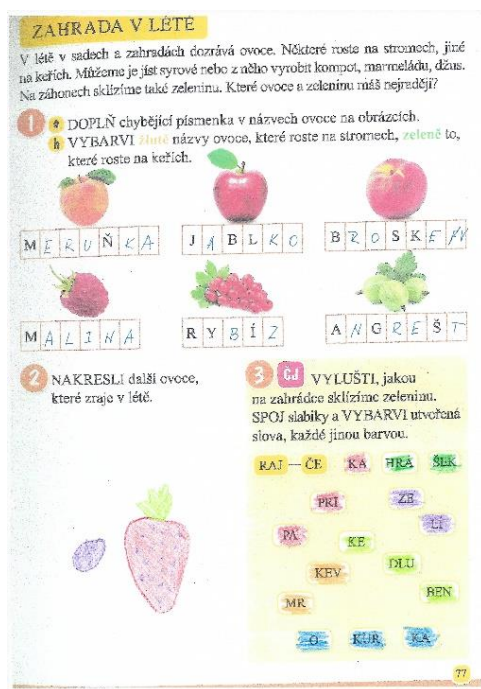
Jednotlivé skupiny se snaží přesně rytmicky zvládnout svůj nástroj i s vyslovením správného druhu ovoce či zeleniny. Žáci reagují na pokyn dirigenta – učitele, kdy nastoupit nebo skončit. Najednou zní 2 nebo 3 skupiny, které se prostřídávají i se svými rolemi.

Myšlenková mapa – na tabuli napíšu ZAHRADA, po společné diskuzi s dětmi bychom měli myšlenkovou mapu rozdělit na ovoce a zeleninu, ovoce ještě rozdělíme na to, které roste na stromech a na keřích, pak už žáci chodí postupně k tabuli a dopisují jednotlivé druhy ovoce nebo zeleniny, které znají. Zároveň ten svůj napsaný druh vyhledají na obrázkové kartičce nebo magnetické aplikaci a přidají na vedlejší magnetickou tabuli, aby i ostatní žáci věděli, jak daný druh vypadá. Pokud jej nenajdeme, vyhledáme a promítneme si jej na interaktivní tabuli.

Soutěž – děti rozdělím do 4 skupin, rozpočítáním 1., 2., 3., 4. Do rozdělených skupin dám velký arch papíru, tak aby na něj mohli kreslit pohodlně všichni žáci. Zadám skupinový úkol: 2 skupiny kreslí pastelkami co nejvíce druhů ovoce a 2 skupiny zase zeleninu. Musí se mezi sebou domlouvat, co kdo kreslí, šeptem, aby neprozradili nic svým soupeřům. Na viditelné místo dám 5 ti-minutové přesýpací hodiny, aby viděli, kolik mají času. Po uplynutí doby předstoupí celá skupina i s papírem před tabuli. Řeknou, co nakreslili a společně počítáme správné druhy.

Sladkou odměnu i pochvalu si samozřejmě zaslouží všichni.

Pracovní sešit – společná práce v pracovním sešitě, str. 77

Obrázek č. 1 – *Hravá prvouka 1* (RYBOVÁ, J. a kol.)

Závěr hodiny – shrnutí učiva, zhodnocení, pochvala, vlastní hodnocení dětí, ještě jednou si poslechneme píseň a děti už si mohou zkusit zazpívat opakovací refrén

Reflexe – vyučovací hodina se celkově vydařila. V úvodu hodiny, při rytmickém vícehlase, byla samozřejmě nejoblíbenějším nástrojem řehtačka, ale děti se stihly se všemi druhy jednoduchých instrumentů spravedlivě prostřídat. Jen při soutěži jsem musela žáky trochu tišit, aby nebyli hluční. Veselá písnička v úvodu se líbila moc, děti hned vykřikovaly a hádaly, co je to za druh. V myšlenkové mapě jsem některým ještě musela pomoci se psaním.

5.2 DRUHÝ ROČNÍK

PRACOVNÍ ČINNOSTI – Práce s vlnou

Časová jednotka: 2 vyučovací hodiny, 90 minut

Metody, techniky: názorná ukázka, rozhovor, frontální a skupinová výchova

Mezipředmětové vztahy: HV – poslech písně *Strašidýlko Emílek*⁵⁰ (J. Uhlíř, Z. Svěrák), zpěv s obměnami

M – spočítání kusů uší, nohou, rukou

ČJ – rozvoj slovní zásoby

VV – kresba fixem

Pomůcky: cd přehrávač + cd *20let písniček z pořadu HODINA ZPĚVU* (J. Uhlíř, Z. Svěrák), hotový výrobek na ukázkou, šablony ze čtvrtky na výrobu bambulí, klubíčka vlny, nůžky, chlupaté drátky, plst, barevné čtvrtky, černé fixy, tekuté lepidlo Herkules, štětce

---

⁵⁰ Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

ŠVP: Kompetence komunikativní – naslouchá promluvám druhých lidí a vhodně na ně reaguje, formuluje a vyjadřuje své nápady a myšlenky, kompetence k řešení problémů – ověřuje prakticky osvědčené postupy, kompetence sociální a personální – podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, účinně spolupracuje v malé skupině, kompetence pracovní – používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, Průřezová témata – výchova demokratického občana, mediální výchova, osobnostní a sociální výchova

Cíle: žáci dokáží pracovat podle zadání a pokynů, rozvíjejí jemnou motoriku, komunikují a pomáhají si ve skupině

Úvod – poslech písničky *Strašidýlko Emílek* (J. Uhlíř, Z. Svěrák). Rozhovor – Máte nějakou plyšovou hračku, se kterou spíte v posteli? Bojíte se někdy a představujete si nějaká strašidla? O čem se vám nejčastěji zdá?

Zkusíme si kousek písničky zazpívat. Jak bychom ji zazpívali, když se bojíme? Bojácně a potichu – pedagog předvede: *Strašidýlko, strašidýlko Emílek patří do všech postýlek. Strašidýlko, strašidýlko Emílek chce si s vámi, děti, hrát.*

Následují obměny dynamiky:

- zesilování
- zeslabování

obměny výrazu:

- bojácně
- odvázně
- radostně

obměny tempa:

- zrychlování
- zpomalování

---

doprovodíme rytmikou – tleskáním, dupáním a další hrou na tělo.

Ukázka hotového výrobku, vysvětlení postupu práce.

Příprava pracovního místa, pomůcek – vytvoření skupin po 4, spojení lavic, rozdání klubíček vlny a šablon na výrobu bambulí

Výroba bambulí – provlékání klubíčka skrz šablonu a postupné pravidelné navíjení vlny, vzájemná pomoc ve skupině, pomoc učitele při rozstřížení vlny podél šablony, protažení, utažení a zavázání delšího kusu vlny pro potřeby pověšení na výstavku

Dokončení strašidýlka – vystřížení uší z plsti a obličej z barevné čtvrtky, rozstřížení dvou kusů chlupatých drátků, nakreslení obličej fixem, nalepení na bambuli

Závěr – vzájemné zhodnocení hotových prací, třídní výstavka, pochvala, úklid pomůcek i pracovních míst

Reflexe – práci ve skupinách využívám často, žáci jsou již zvyklí takto pracovat. Snažím se, aby ve skupině byli zdatnější i méně šikovní žáci, vzniká tím prostor pro spolupráci. Problém byl s pravidelným namotáváním vlny a tupými nůžkami, ale nakonec se všechny výrobky vydařily, což je patrné i z fotografie.

Obrázek č. 2 – Strašidýlko Emílek (foto vlastní)

Motivační písničku *Strašidylko Emílek* valná většina dětí znala z Mateřské školy, takže nebyl problém si ji zazpívat v různých obměnách a na závěr pod vystavenými strašidly jsme si ji ještě zopakovali.

PRVOUKA – Jarní květiny

Časová jednotka: 1 vyučovací hodina, 45 minut

Metody, techniky: brainstorming – mentální rozcvička, rozhovor, frontální a skupinová výchova, názorně demonstrační metoda

Mezipředmětové vztahy: HV – poslech písně *Jaro dělá pokusy*⁵¹(J. Uhlíř, Z. Svěrák), rytmické cvičení – rozšíření rytmických struktur

ČJ – rozšiřování slovní zásoby, hlasité čtení

VV – kresba pastelkami

Pomůcky: cd přehrávač + cd *ZPĚVNÍK výběr nejlepších písniček z televizních pořadů Hodina zpěvu 1987–2001* (J. Uhlíř, Z. Svěrák), tabule, magnetická tabule, obrázkové karty s květinami z Manipulačního atlasu rostlin, cvičný sešit, *Učebnice pro 2. ročník ZŠ HRAVÁ PRVOUKA, ČLOVĚK A JEHO SVĚT* (vydavatelství Taktik International, Praha 2015), 6 kartiček s jarními květinami – 3 věty (obr. č.3, 4)

ŠVP: Kompetence komunikativní – formuluje a vyjadřuje své nápady a myšlenky, kompetence k učení – využívá získané dovednosti při práci, rozšiřuje slovní zásobu, kompetence sociální a personální – účinně spolupracuje a diskutuje v malé skupině, Průřezová témata – environmentální výchova, mediální výchova, osobnostní a sociální výchova

Cíle: žáci získají nové vědomosti a porovnávají je s vlastními zkušenostmi, dokážou třídit obrázky, pojmenují známé květiny, komunikují ve skupině

Úvod – pozorný poslech písničky *Jaro dělá pokusy* (Z. Svěrák, J. Uhlíř).

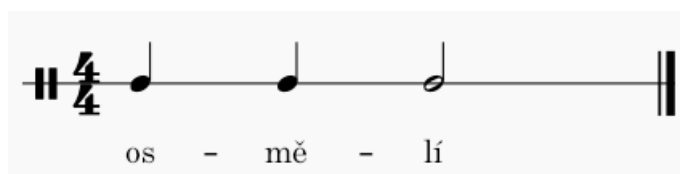
⁵¹ Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

Rozhovor: O čem byla písnička? Jaké názvy jarních květin tam zazněly? Kdo ví, co je periskop? Proč už je led tenký? Co znamená, že stoupá míza do růže? Kolik druhů živočichů se v písni raduje? Kdy jaro vystrkuje podběly? Které jarní květině je podběl nejvíce podobný? Co znamená slovo-osmělí?

Rozšíření rytmických struktur

Rozdělení do 3 skupin + deklamace:

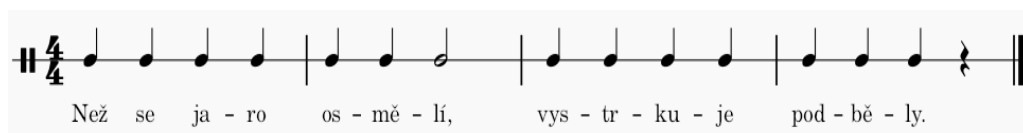
1. skupina

2. skupina

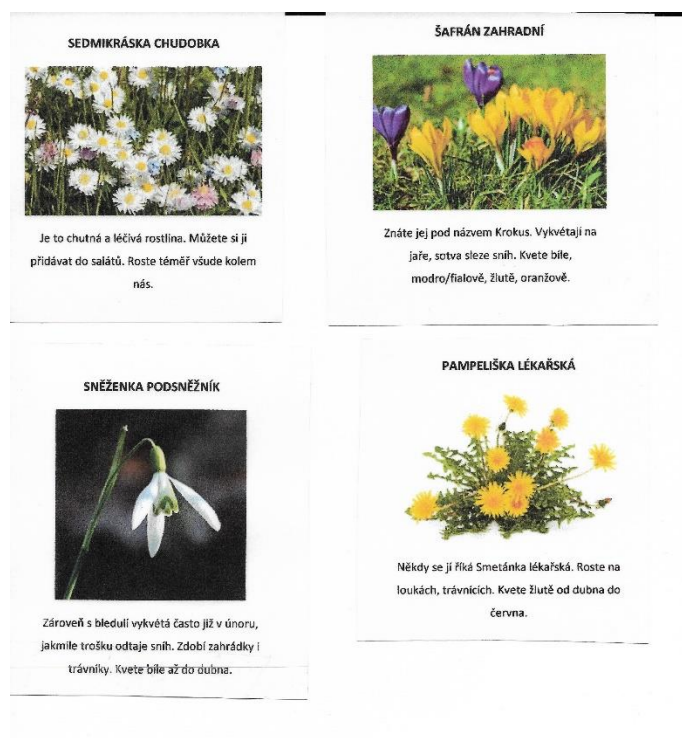
3. skupina

Obrázky a názvy jarních květin – žáci vyberou z připravených kartiček jarní květiny a pojmenují je. Měli by poznat některé květiny již z 1. ročníku. Méně známé druhy pojmenuje učitel a napíše název na tabuli k obrázku.

3 věty – skupinová práce. Rozdělení žáků do 6 skupin. Každá skupina dostane 1 kartičku s obrázkem a názvem jarní květiny, pod kterou jsou o ní napsány 3 věty (obrázek č. 2,3). Úkolem každé skupiny je přečíst si kartičku a pak květinu před tabulí představit ostatním. Všichni členové skupiny by se měli zapojit do činnosti,

je nutná kooperace. Učitel nechá na skupinách, aby se dohodly, jak tuto výzvu zvládnou. Pokud vyučující vidí problém, vstoupí do skupinové diskuse a určí, kdo a co bude říkat. Následuje vlastní prezentace všech skupin.

Obrázek č. 3 – 3 věty (zdroj vlastní)

Obrázek č. 4 – 3 věty (zdroj vlastní)

Práce s učebnicí – str. 48 - prohlédnutí obrázků jarních květin, přečtení názvů. Co znamenají malé značky? Vysvětlení. Hlasitá společná četba části písničky, doplnění

slov místo obrázků. Písničku *Jaro dělá pokusy* si pustíme ještě jednou a žáci ukazují prstem v textu učebnice, kdy se zpívá právě tato část.

8. JARO

JARNÍ KVĚTINY

1 Poznávej typické jarní květiny:

**SNĚŽENKA
PODSNĚŽNÍK**

**PRVOSENKA
JARNÍ**

**BLEDULE
JARNÍ**

**SEDMIKRÁSKA
CHUDOŽKA**

**PODBĚL
LÉKAŘSKÝ**

**PAMPELIŠKA
LÉKAŘSKÁ**

**ŠAFRÁN
ZAHRADNÍ
(lidově krokus)**

**VIOLKA
VONNÁ
(lidově fialka)**

**KONIKLEC
LUČNÍ**

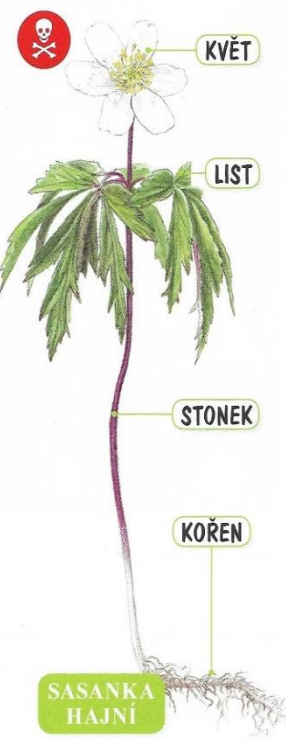

**JATERNÍK
PODLĚŠKA**

Jaro dělá pokusy,
vyrůstá první sněženka.

Než se jaro osmělí,
vyrůstá první žlutá.

U dopravní cedule
vyrůstá první sněženka.

Blízko telegrafní tyče
vyrůstá první žlutá.

2 Nauč se básničku:
Ota včera na venku našel první sněženku. U ní petrklíč – zima už je pryč!

Zapamatuj si:
Mnohé z volně rostoucích jarních květin jsou chráněné. Nesmíme je trhat!

PC Založte si společně třídní herbář květin.

HV Zaspívejte si písničku *Jaro dělá pokusy* (Uhlíř – Svěrák: Zpěvník) Celý text písně v metodické příručce.

 Chráněný druh

48

Obrázek č. 5 (RYBOVÁ, J. a spol. – *Hravá prvouka 2*)

Zopakování – učitel ukazuje na obrázky jarních květin na tabuli, žáci říkají názvy a co všechno si o nich pamatují.

Závěr – shrnutí učiva, zhodnocení práce ve skupinách dětmi i učitelem, pochvala

Reflexe – úvodní motivační písnička *Jaro dělá pokusy* se žákům líbila. Mnozí už ji znali, protože ji zpívali ve školní družině. To bylo milé překvapení. Rytmické cvičení žáky velmi bavilo a název jarní květiny bledule si díky tomu lépe zapamatovali. Práci ve 2 skupinách jsem musela korigovat, ostatní se dohodli a prezentace byly pěkné, hlasité, srozumitelné. Celkově byla hodina vydařená. Překvapilo mě, kolik jarních květin děti znaly. Při následující hodině výtvarné výchovy žáci kreslili jarní květiny olejovými pastely.

5.3 ČTVRTÝ ROČNÍK

PŘÍRODOVĚDA – Společenstva vod – úvodní hodina

Časová jednotka: 1 vyučovací hodina, 45 minut

Metody, techniky: myšlenková mapa, rozhovor, pětilístek, frontální výchova, názorně demonstrační a slovní metoda

Mezipředmětové vztahy: HV – poslech písně *Hlavně, že jsme na vzduchu*⁵² (J. Uhlíř, Z. Svěrák), rytmická hra na otázku a odpověď

ČJ – rozšiřování slovní zásoby, rýmy

M – spočítání ploutví kapra

PČ – modelování kapra

VV – vybarvování pastelkami

Pomůcky: cd přehrávač + cd *ZPĚVNÍK výběr nejlepších písniček z televizních pořadů Hodina zpěvu 1987–2001* (J. Uhlíř, Z. Svěrák), tabule, učebnice *Přírodověda pro 4. ročník Základní školy* (SPN, ČLOVĚK A JEHO SVĚT), pracovní sešit *Přírodověda* (SPN, ČLOVĚK A JEHO SVĚT), podložka, modelína, tvrdý papír, nůžky, interaktivní tabule + obrázek kapra obecného

---

⁵² Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

ŠVP: Kompetence komunikativní – formuluje a vyjadřuje své nápady a myšlenky, kompetence k učení – využívá získané dovednosti při práci, rozšiřuje slovní zásobu, kompetence sociální a personální – účinně spolupracuje a diskutuje v malé skupině, Průřezová témata – environmentální výchova, mediální výchova, osobnostní a sociální výchova

Cíle: žáci dokáží zařadit ovoce a zeleninu, rozlišit druhy, získají nové vědomosti, komunikují ve skupině

Úvod – poslech písničky *Hlavně, že jsme na vzduchu* (J. Uhlíř, Z. Svěrák).

Veršovaná hra na otázku a odpověď: tlesknutí na každou slabiku

- „Z če-ho se ra-du-ju dos-ti? (z ma-lič-kos-tí)
- Kde ne-ži-jem ná-ho-dou? (pod vo-dou)
- Co si zpí-váš na vzdu-chu? (ej-chu-chu-chu)
- Kde nej-de zpí-vat ani ná-ho-dou? (pod vo-dou)
- Co by vyš-lo z hlu-bi-ny? (bub-li-ny)
- Kde ži-je-me, Bo-hou-ši? (na sou-ši)
- Kde je to uš-mud-la-né sa-ze-mi? (na Ze-mi)“

Seznámení s tématem vyučovací hodiny – Společenstva vod

Myšlenková mapa – rozdělení: ROSTLINY a ŽIVOČICHOVÉ – ryby, obojživelníci, plazi, vodní ptáci, savci, hmyz. Žáci píšou na tabuli jednotlivé druhy do správných skupin. Společné vyhodnocení myšlenkové mapy, shrnutí.

Práce s učebnicí – rozhovor o obrázku na str. 66. Jaké rostliny vidíte? Jak se jim říká lidově? Je to voda stojatá nebo tekoucí? Kolik je zde ryb a jakých? atd. Prohlédnutí obrázků a komentářů pod nimi na str. 66 a 67. Kapr obecný – žáci čtou sami, potom vysvětlí a sdělí, co si pamatují. Spočítání všech ploutví kapra.

Modelování kapra – příprava pracovního místa i pomůcek, podle obrázku na interaktivní tabuli modelují z modelíny tělo kapra, správný počet a tvar ploutví

vystřihnou z tvrdého papíru a zasunou na rybím těle na správná místa → třídní výstavka, úklid pracovního místa, hygiena

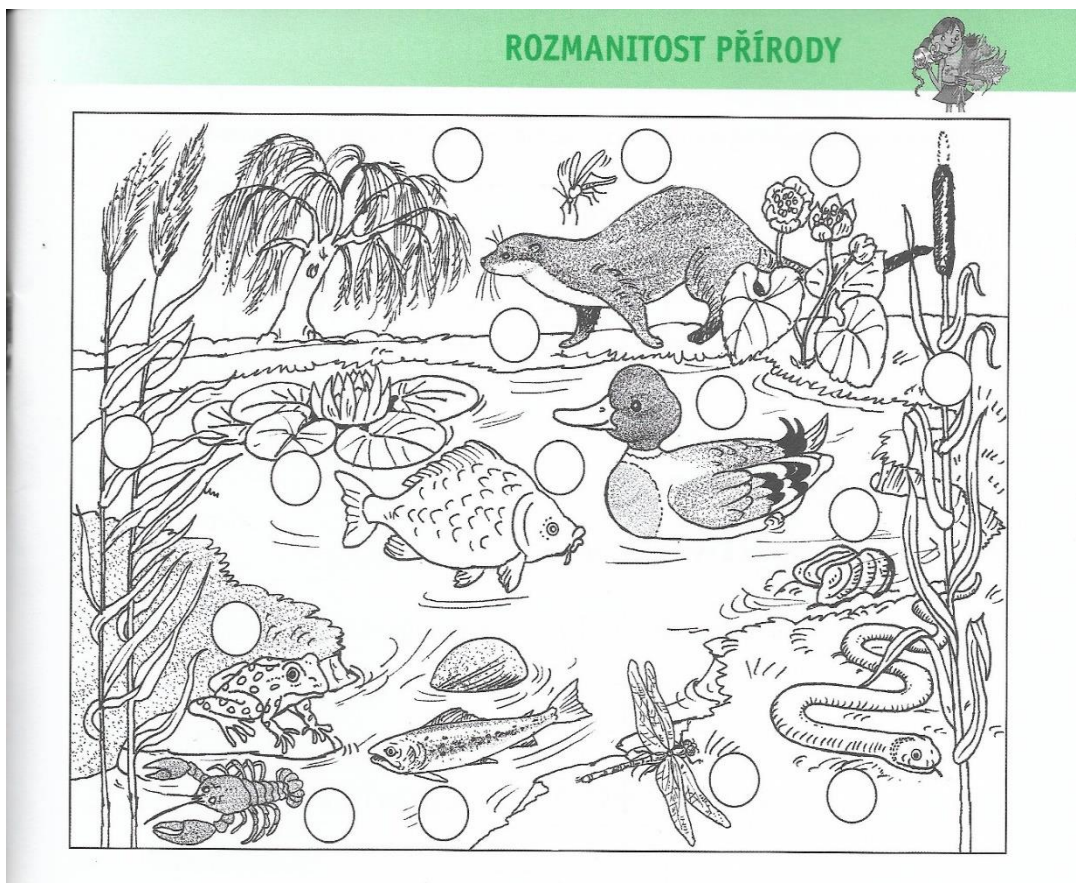
Pracovní sešit – str. 24, 25/ cvičení 3 – práce dle instrukcí a vybarvení obrázku pastelkami

3 Napište do kroužků na obrázku na další stránce čísla ze seznamu rostlin a živočichů, s kterými se můžete setkat ve vodě nebo v blízkosti vodních ploch.

1 skokan hnědý	6 kapr obecný	11 škeble rybníčná
2 leknín bělostný	7 komár pisklavý	12 rak říční
3 užovka obojková	8 vydra říční	13 kachna divoká
4 šídlo velké	9 blatouch bahenní	14 vrba bílá
5 orobinec široolistý	10 rákos obecný	15 pstruh potoční

■ 24

Obrázek č. 5 – Pracovní sešit *Přírodověda 4.* (ČECHUROVÁ, M., PODROUŽEK, L.)

Obrázek č. 6 - Pracovní sešit *Přírodověda 4.* (ČECHUROVÁ, M., PODROUŽEK, L.)

Závěr – Pětilístek – společně na tabuli

Kapr obecný

všežravý   nedravý

plave   vyhrabává   chutná

Kapr má mnoho šupin

ryba

shrnutí učiva, zhodnocení činnosti, vystavených kapřích modelů, sebehodnocení, pochvala

Reflexe – nejvíce z celé hodiny žáky bavilo vyrábět model kapra, předháněli se, kdo bude mít lepší, větší. Správný počet ploutví měli všichni. Písnička *Hlavně, že jsme na vzduchu* se setkala s úspěchem. Žáci neměli problém v úvodu hodiny i s tleskáním odpovídat na otázky. Při modelování jsem píseň pustila ještě jednou a refrén už si broukali téměř všichni. Ve třídě máme dva rybáře, kteří si na další hodinu dobrovolně vzali referáty o rybách a rybaření. Celkově se vyučovací hodina povedla.

ČESKÝ JAZYK – Slova jednoznačná a mnohoznačná

Časová jednotka: 1 vyučovací hodina, 45 minut

Metody, techniky: rozhovor, brainstorming, frontální výchova, názorně demonstrační a slovní metoda, práce ve dvojicích

Mezipředmětové vztahy: HV – poslech písně *Oči a oka*⁵³ (J. Uhlíř, Z. Svěrák), rytmický vícehlas, hra na tělo

PŘÍRODOVĚDA – ochrana přírody a živočichů, pasti na zvěř

---

⁵³ Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

Pomůcky: cd přehrávač + cd *Zpěvník výběr nejlepších písniček z televizních pořadů Hodina zpěvu 1987–2001* (J. Uhlíř, Z. Svěrák), tabule, učebnice *ČESKÝ JAZYK pro 4. ročník Základní školy* (NOVÁ ŠKOLA, s.r.o.), *ČESKÝ JAZYK 4 pracovní sešit pro 4. ročník, 1. díl* (NOVÁ ŠKOLA s.r.o.), interaktivní tabule + DUM (digitální učební materiál) - Slova jednoznačná a mnohoznačná, *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, cvičné sešity

ŠVP: Kompetence komunikativní – formuluje a vyjadřuje své nápady a myšlenky, kompetence k učení – využívá získané dovednosti při práci, rozšiřuje slovní zásobu, kompetence sociální a personální – účinně spolupracuje a diskutuje ve dvojici, kompetence k řešení problému – vyhledá informace k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné znaky, Průřezová témata – mediální výchova, osobnostní a sociální výchova

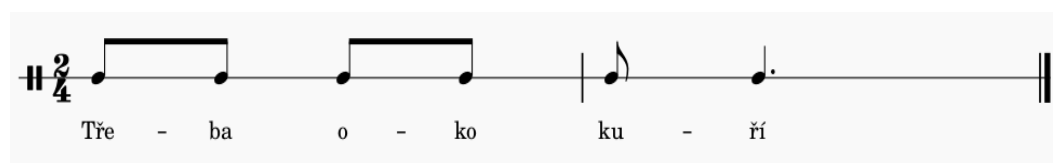
Cíle: žáci dokáží pracovat s interaktivní tabulí, rozliší slova jednoznačná a mnohoznačná, získají nové vědomosti, komunikují ve dvojicích, vyhledávají informace a slova dle abecedního řazení, umí použít slova ve větách

Úvod – poslech písničky *Oči a oka*.

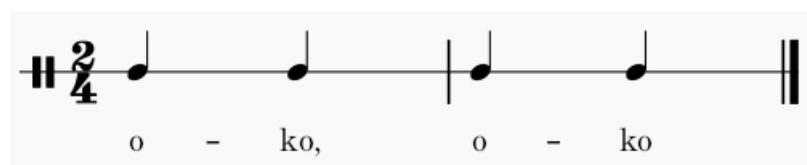
Rytmický vícehlas + hra na tělo

Víte, co je kuří oko? – vysvětlení. Zkusíme si s ním trošku pohrát ve 2/4 taktu.

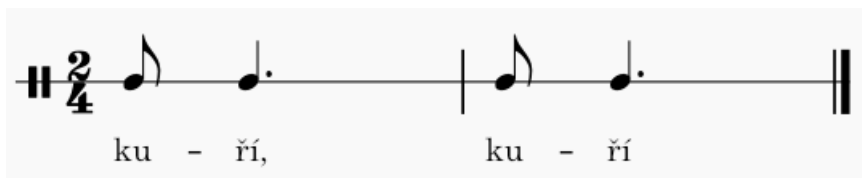
1. skupina – tleskání + deklamace

2. skupina – luskání prsty + deklamace

3. skupina – plesknutí + deklamace

Každá skupina natrénuje svůj rytmický úsek, potom podle ukazování (dirigování) učitele začíná skupina 3., přidá se 2. skupina a naposledy 3. skupina. Dle času se mohou ještě prostřídat.

Brainstorming – kolik různých druhů očí a ok dáme dohromady → všechny nápady psát na tabuli, nejprve z písničky (oko kuří, oko – past, dělat „na oko“, „padnout do oka“ = líbit se, oko na punčoše, oko – orgán zraku), pak další + vysvětlení. Jak se takovým slovům říká? Znáte nějaká další? – psaní do školního sešitu po dobu 2 minuty, přečtení

Seznámení s tématem hodiny

Práce s interaktivní tabulí – Slova jednoznačná a mnohoznačná, žáci doplňují slova – koruna, matička, list, kohoutek, zámek, raketa, myš, hřebínek, noha, jazyk, vlaštovka atd. Seznámení s pojmy jednoznačná a mnohoznačná slova, vysvětlení, třídění.

Práce s učebnicí – str. 10, cvičení 1, 3 společně dle instrukcí v učebnici

Práce ve dvojicích – rozdání Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost, vyhledávání slov z učebnice na straně 10/2, zápis do cvičného sešitu, vymyslet věty s danými slovy, přečtení, zhodnocení

Pracovní sešit – str. 7, cvičení 1, 2 plní žáci samostatně dle zadaných instrukcí, přečtení vymyšlených vět

2. SLOVA JEDNOZNAČNÁ A MNOHOZNAČNÁ

1. Spejte obrázky, které můžete pojmenovat stejným slovem.

a) Vyberte si jednu dvojici slov. Slova použijte v krátkých větách.

_____

_____

2. Rozdělte slova na jednoznačná a mnohoznačná. Slova jednoznačná vybarvěte oranžově, slova mnohoznačná vybarvěte modře.

lžice tužka koruna báb kolínko hřebínek
 noha Krkonoše sloveso kohoutek
 matematika ucho Brno epidemie

3. Doplňte vynechaná písmena.

Em _ l je v _ cházející pěvecká hvězda. Stíechy starých domů b _ vají pokryty taškami zvanými bobrovky. U džbánu se ulom _ lo ucho. Lenka měla k obědu omáčku s kol _ nky. Na polévce plavala mastná oka. S _ lný v _ tr rozb _ l okenní tabulku. Na nebi se zatřp _ tily hvězdy. Kam _ l oběhl dvě kolečka kolem hřiště.

a) V každé větě najděte slovo mnohoznačné. Slova vypište na linku.

_____

4. Pojmenujte obrázky a slova napište.

a) Použijte slova ve větách v jiném významu.

_____

_____

_____

_____

- 7 -

UČ, str. 10

Obrázek č. 7 – Pracovní sešit ČJ 4 – slova mnohoznačná (BIČANOVÁ, L.)

Závěr – shrnutí učiva, zhodnocení vyučovací hodiny, práce ve dvojicích

Reflexe – úvodní motivační písnička *Oči a oka* většina žáků slyšela poprvé. Díky rytmickému vícehlasu a vysvětlení si už, doufám, budou pamatovat, co je kuří oko. Vysvětlit jsem musela i pojem „dělat na oko“, tady žáci vůbec netušili a nikdy neslyšeli. Ostatní oči a oka už nebyl problém, vymysleli ještě volské oko, mastné oko na polévce, paví oko. Dokázali najít i společný znak – kulaté, oblé, kruh v kruhu. Nesnadný úkol byl pro některé žáky vyhledávání ve Slovníku podle abecedy. Tuto činnost budeme muset zařazovat častěji. Celkově žáky hodina bavila. Byli překvapeni, kolik mnohoznačných slov existuje a kolik jsou sami schopni vymyslet.

VLASTIVĚDA – Naše vlast

Časová jednotka: 1 vyučovací hodina, 45 minut

Metody, techniky: rozhovor, frontální výchova, názorně demonstrační a slovní metoda

Mezipředmětové vztahy: HV – poslech a variační práce s písní *Čechy krásné, Čechy vaše*⁵⁴(J. Uhlíř, Z. Svěrák)

ČJ – rozšiřování slovní zásoby

Pomůcky: cd přehrávač + cd *20 let písniček z pořadu Hodina zpěvu 1987–2001* (J. Uhlíř, Z. Svěrák), tabule, učebnice *Vlastivěda pro 4. ročník Základní školy* (SPN, ČLOVĚK A JEHO SVĚT), pracovní sešit pro 4. ročník *ZŠ HRAVÁ VLASTIVĚDA Naše vlast* (vydavatelství Taktik International, s.r.o., Praha 2014), interaktivní tabule + prezentace *Naše vlast, Česká republika*, nástěnná mapa Evropy, školní sešit *Vlastivěda*

ŠVP: Kompetence komunikativní – formuluje a vyjadřuje své nápady a myšlenky, kompetence k učení – využívá získané dovednosti při práci, rozšiřuje slovní zásobu, kompetence sociální a personální – účinně spolupracuje a diskutuje v malé skupině, Průřezová témata – mediální výchova, osobnostní a sociální výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova

Cíle: žáci dokáží orientovat ve slepé mapě a v textu, rozlišit znak ČR mezi ostatními, získají nové vědomosti, komunikují ve dvojicích, vyhledávají informace

Úvod – poslech písničky *Čechy krásné, Čechy vaše*, rozhovor: O čem se v písni zpívá? Myslíte že ten, kdo píseň napsal, má Čechy rád? Co autoři opěvují? Proč k nám do Čech přijíždí tolik cizinců? Máme jim co nabídnout? Co se vám u nás v Čechách líbí a co ne? Co by se dalo zlepšit?

Variační práce s 3/4 rytmem a melodií

---

⁵⁴ Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

Zkusíme si pohrát s melodií a rytmem, slova jsou stále stejná. Původní nápěv zní:

Če-chy krá-sné, Če-chy va-še

(původní rytmus i melodie)

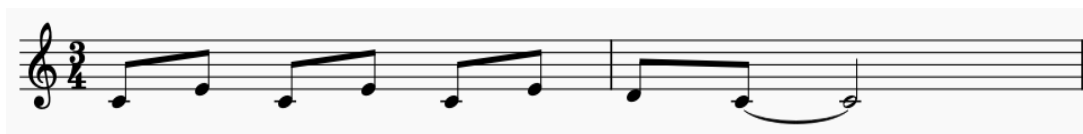
V naší zemi se střídají kopce, roviny, nížiny. Jak by to vypadalo vyjádřeno melodií?

1. variace melodická

Střídají se dny slunečné a zamračené.

2. variace melodická

Roční období se také pravidelně střídají od jara do zimy a zase znovu.

3. variace melodická

I změnou rytmu, prodloužením noty, zdůrazněním se dá vyjádřit láska k naší krásné zemi.

1. variace rytmická

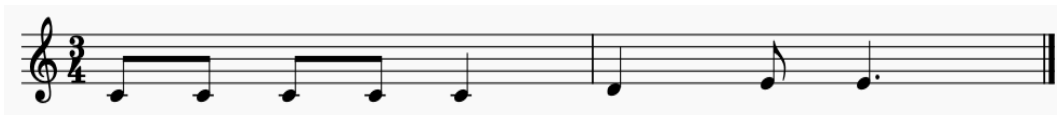

2. variace rytmická

3. variace rytmická

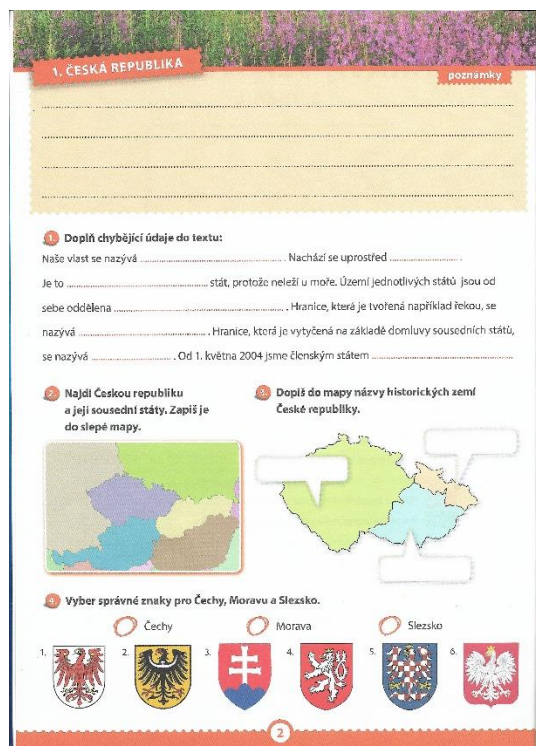
Seznámení s tématem vyučovací hodiny

Prezentace – zhlédnutí prezentace Naše vlast na interaktivní tabuli, přečtení komentářů, vysvětlení neznámých pojmů

Práce s mapou – najít na nástěnné mapě Evropy: Česko, sousední státy (Slovensko, Rakousko, Německo, Polsko) a určit na kterých světových stranách se nacházejí, nejdelší a nejkratší společná hranice, rozloha sousedních států ve srovnání s ČR, přístup k moři

Práce s učebnicí – str. 10, 11 – přečtení postranních sloupečků, prohlédnutí obrázků, poslech státní hymny s doprovodným videem

Práce s pracovním sešitem a učebnicí ve dvojicích – PS str. 2 – na volné řádky napsat 3 až 4 věty s nejdůležitějšími informacemi o České republice s možností vyhledávání v učebnici, spolupracovat ve dvojicích a doplnit cvičení 1–4.

Obrázek č. 8 – Pracovní sešit *HRAVÁ VLASTIVĚDA 4.* (BURIÁNKOVÁ, D. a kol.)

Společná kontrola, přečtení informačních vět, výběr nejvhodnějších k zápisu do sešitu → zápis do školního sešitu dle učitele, který píše na tabuli

Závěr – shrnutí učiva, zhodnocení práce ve dvojicích, celé vyučovací hodiny

Reflexe – žáci moc dobře reagovali na doplňující otázky k písničce *Čechy krásné, Čechy vaše*, poznali, že autoři písničky mají naši vlast ve velké oblibě. Připomněli také písničku *Chválím tě, Země má*, kterou jsme zpívali již v předchozím ročníku při HV. Variace hudebního motivu je bavila, zkoušeli i další, hlavně rytmické. Měli skvělé postřehy o tom, co se zde líbí cizincům a co by zlepšili. Ve dvojicích pracující v rámci třídy často, takže už se dokáží v názorech sladit a napsané věty byly smysluplné. Nebyl problém vybrat věty vhodné k zápisu do školního sešitu. Hodina se i dle dětí povedla.

5.4 PÁTÝ ROČNÍK

ČESKÝ JAZYK – Slohová cvičení-Psaní dopisu

Časová jednotka: 1 vyučovací hodina, 45 minut

Metody, techniky: rozhovor, mentální rozcvička, frontální výchova, názorně demonstrační a slovní metoda, čtení, naslouchání

Mezipředmětové vztahy: HV – poslech a zhlédnutí videoklipu písně *Barbora píše z tábora* (J. Uhlíř, Z. Svěrák), rytmický kánon

PŘÍRODOVĚDA – léto, prázdniny, roční období, pošta-slужby

Pomůcky: tabule, učebnice *ČESKÝ JAZYK pro 5. ročník Základní školy* (NOVÁ ŠKOLA, s.r.o.), interaktivní tabule + video písničky *Barbora píše z tábora*⁵⁵ (Z. Svěrák, J. Uhlíř), cvičné sešity, nelinkované papíry A4, obálky na dopisy

ŠVP: Kompetence komunikativní – formuluje a vyjadřuje své nápady a myšlenky, naslouchá promluvám druhých lidí a účinně se zapojuje do diskuse, kompetence k učení – využívá získané dovednosti při práci, rozšiřuje slovní zásobu, operuje s obecně užívanými termíny, poznává smysl a cíl učení, kompetence k řešení problému – promyslí a naplánuje způsob řešení problémů, Průřezová témata – mediální výchova, osobnostní a sociální výchova, multikulturní výchova

Cíle: žáci rozvíjí slovní zásobu a maximálně ji využívají, dokáží správně použít slovesa ve větách, získají nové vědomosti, komunikují v rámci třídy, mají snahu psát úhledným písmem

Úvod – soutěž: psaní sloves do cvičného sešitu po dobu 2 minut, přečtení, vyhlášení vítěze,

Zhlédnutí videa s písničkou *Barbora píše z tábora*, rozhovor – „Kdy jezdíme na tábory? Jaké je to roční období? Kdo z vás už byl na letním táboře? Měli jste na

---

⁵⁵ Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

táboře jako „budíček“ tuto píseň? Kam jinam jezdíte na prázdniny? Píšete rodičům, známým, kamarádům dopisy, pohledy nebo jen voláte a píšete SMS? Z čeho myslíte, že mají větší radost? Kde bychom mohli koupit dopisní papír a obálku? Co ještě budeme potřebovat, aby dopis došel na určenou adresu? Viděli jste někde v blízkosti školy nebo svého bydliště poštovní schránku? Co všechno můžete o prázdninách zažít?“

Seznámení s tématem hodiny – Psaní dopisu

„Co všechno by měl dopis obsahovat?“

Pomůžou nám slova písničky.

Rytmický kánon

1. skupina

Soprán

Ma-min-ko, ta-tín-ku, po-sí-lám Vám vzpo-mín-ku

Tlesknutí

5

S.

zlet-ní-ho tá-bo-ra. Jis-tě ví-te, že Vám pí-še va-še dce-ra Bar-bo-ra.

Tlesk.

10

S.

Tlesk.

2. skupina

Soprán
Ma-min-ko, ta-tín-ku, po - sí - lám Vám vzpo-mín-ku

Plesknutí

6
S.
zlet-ní-ho tá-bo-ra. Jis - tě ví - te, že Vám pí - še

Ple.

11
S.
va - še dce - ra Bar - bo - ra.

Ple.

„Připomněli jsme si, že v dopise by nemělo chybět oslovení, odkud píšete a samozřejmě podpis.“

Slovesa – návrat k napsaným slovesům v sešitě, podtržení sloves, která se mohou týkat činností o prázdninách → žáci postupně chodí k tabuli a píší slovesa pro pozdější využití

Práce s učebnicí – str. 92 – společná činnost dle instrukcí v učebnici, přečtení dopisu, seznámení s jednotlivými částmi dopisu, zopakování – co všechno musí být v adrese, zájmena Ty, Vy, Tvůj, Váš-jako výraz zdvořilosti

Psaní dopisu – výběr z témat: Dopis rodičům, prarodičům z tábora

Dopis kamarádce/kamarádovi z rodinné dovolené

Dopis celé třídě z pobytu v lázních, nemocnici

Dopis tetě/strýci o letošních Velikonocích

Dopis musí obsahovat všechny části uvedené v učebnici, včetně adresy, pozor na opakující se slova, lze použít slovesa napsaná na tabuli, píšeme na papír A4 nelinkovaný, adresu na obálku

---

Přečtení dopisu – dobrovolné hlasité přečtení dopisu, zhodnocení

Závěr – shrnutí učiva, sebehodnocení, zhodnocení vyučovací hodiny

Reflexe – žáci mají většinou problém vymýšlet více činnostních sloves, proto jsme si je napsali na tabuli, aby při psaní dopisu, měli z čeho vybírat, neopakovali stále stejná slovesa dokola a mohli se spíše věnovat jednotlivým částem dopisu.

Písničku *Barbora píše z tábora* zná téměř polovina žáků, protože jezdí na letní tábory, kam i já jezdím jako vedoucí a ráno ji pouštíme jako „Budíček“. Rytmický kánon také není žádnou novinkou, často jej využíváme při nácvičce nových písní při HV. Notovali, tleskali a pleskali s chutí a vzpomínali, co všechno na táborech zažíváme – spaní pod „širákem“, soutěže, koupání v rybníku, výlety, polední klid, diskotéky, táborové ohně, noční hlídky atd.

Své dopisy stihli přečíst dva žáci a celkem se podařily, na drobné chyby jsem upozornila, ale převládala chvála za odvalu. Vyučovací hodina se povedla, žáci byli aktivní.

ZÁVĚR

Populární písničky Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka jsou mezi dětmi velmi oblíbené, velkou spoustu jich znají díky pohádkám a hudebním filmům z televizních obrazovek. Některé písničky této autorské dvojice žáci znají z mateřských škol a jiné ze základní školy, neboť jsou zařazovány do hudební výchovy na 1. stupni.

Chytrý humor v písních děti oceňují a spolu s líbivými melodiemi je to geniální spojení pro vznik hitů, které si zpívají již mnohé generace. Krásný jazyk v textech písní obohacuje slovní zásobu, což je hlavně v dnešní počítačové době velmi důležité.

V první kapitole jsem se věnovala motivaci, motivačním činitelům, metodám rozvíjení motivace. Zkusila jsem rozebrat, co žáky motivuje k učení, jak na ně působí učitel jako osobnost. Jak moc učitel působí na správné klima ve třídě.

Bavilo mě probírat se životy pánů Svěráka a Uhlíře, jejich počátky plodné spolupráce, která trvá již přes úctyhodných padesát let dodnes. Zjistila jsem, jakým způsobem jejich písničky vznikají. Kde nachází neustálou inspiraci, a hlavně chuť psát a skládat stále další chytlavé melodie s dokonalými texty.

V páté kapitole jsem si vytkla za cíl napsat několik metodicky zpracovaných vyučovacích hodin, ve kterých jsou vždy jako motivační prvky v úvodu vyučování zprostředkovány písničky autorské dvojice J. Uhlíře a Z. Svěráka a žákům je nabídnuta jednoduchá hudební činnost. Tyto písně jsou tematicky laděné k danému učivu.

Všechny zpracované vyučovací hodiny jsem nejprve s žáky během několika let učení ve škole vyzkoušela, takže mám ověřené, že písničky společně s aktivizační hudební činností skutečně žáky namotivují a přenesou do probíraného učiva. Dobře aktivizovaní žáci lépe vnímají a pracují. Většinou jsme si písně ještě na jejich žádost zazpívali společně na konci vyučovacích hodin, protože děti na 1. stupni ZŠ moc rády zpívají.

Budu ráda, když metodicky zpracované vyučovací hodiny pro různé předměty využijí i další pedagogové a přinesou jim inspiraci ve vyučování i v rámci mezipředmětových vztahů. Od některých svých kolegů ze školy vím, že písničky této autorské dvojice také motivačně využívají i na 2. stupni ZŠ.

RESUMÉ

Tématem této diplomové práce jsou „Písničky J. Uhlíře a Z. Svěráka jako motivační prvek“. V první části jsem se pokusila objasnit pojem motivace a všeho, co s ní úzce souvisí. Zjistila jsem, co je takzvaným hnacím motorem obou úspěšných autorů a proč jsou jejich písničky tak oblíbené nejen u dětí.

Ve druhé části jsem se zabývala mezipředmětovými vztahy na 1. stupni ZŠ a tím, jak je propojená hudební výchova s mimoškolním životem žáků.

Další část jsem věnovala samotné osobnosti učitele jakožto jednoho z činitelů motivace, který by měl být svou osobností a charakterem pro žáky vzorem.

Skladatelskou dvojici Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka a jejich písně jsem se pokusila přiblížit v předposlední části.

A v poslední část jsem věnovala metodickému zpracování vyučovacích hodin pro 1. stupeň ZŠ s motivačními písněmi v úvodu. Každá písnička je laděna tematicky s daným učivem. Vždy jsem si ověřila, zda je píseň vhodná a pro žáky srozumitelná, aby se dala skutečně ve vyučování motivačně využít.

SUMMARY

The theme of this thesis is „Songs of J. Uhlíř and Z. Svěrák as motivational element”. In the first part I tried to clarify the concept of motivation and everything that is closely related to that. I found out what is the so-called driving force of both successful authors and why are their songs so liked not only by children.

In the second part I focused on intertarget relationships in first to fifth grade at elementary school and how Music is connected with a pupil's life outside the school.

Another part I dedicated to the personality of a teacher as one of the factors of motivation who should be a model for pupils with their character and personality.

In the further part I tried to approximate the composer duo Jaroslav Uhlíř and Zdeněk Svěrák.

And the last part I devoted to methodical elaboration of lessons for the first to fifth grade at elementary school with the motivational songs in the beginning. Every song is harmonized with the theme of the lessons. I always verified if the song is suitable and intelligible for the pupils so it could be really used during the lesson.

SEZNAM LITERATURY

BIČANOVÁ, L. *Český jazyk 5, pracovní sešit pro 5. ročník, 1. díl*. Brno: NOVÁ ŠKOLA, s. r. o., 2014. ISBN 978-80-7289-612-7.

BURIÁNKOVÁ, D., KAMRLA, J., KLECH, P., KOMŮRKOVÁ, G., SAKAŘOVÁ, L., ŠVIHLOVÁ, Z. *Hravá vlastivěda 4, Naše vlast, pracovní sešit pro 4. ročník ZŠ*. Praha: vydavatelství Taktik International, s. r. o., 2014. ISBN 978-80-87881-29-3.

ČÁP, Jan, 1978. *Základy psychologie pro učitele*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

ČECHUROVÁ, M., HAVLÍČKOVÁ, J., PODROUŽEK, L. *Přírodověda 4 pro ZŠ, Člověk a jeho svět*. SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2010. ISBN 978-80-7235-466-5.

ČECHUROVÁ, M., PODROUŽEK, L. *Přírodověda 4 pro ZŠ, pracovní sešit*. SPN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2011. ISBN 978-80-7235-467-2.

ČERMÁKOVÁ, D. Zdeněk Svěrák. Nakladatelství Imagination of People, 2014. ISBN 978-80-87685-19-8.

DOLEŽALOVÁ, A., B. *Český jazyk 4, učebnice pro 4. ročník*. Brno: NOVÁ ŠKOLA, s. r. o., 2015. ISBN 978-80-7289-673-8.

DOLEŽALOVÁ, A., B. *Český jazyk 5, učebnice pro 5. ročník*. Brno: NOVÁ ŠKOLA, s. r. o., 2015. ISBN 978-80-7289-713-1.

HRABAL, V. ml., MAN, F., PAVELKOVÁ, I. *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. ISBN 14-566-84.

LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, s. r. o., 1999. ISBN 80-7178-205-X.

PECHÁČEK, S., VÁŇOVÁ, H., KURKOVÁ, L., VAJSAROVÁ, Ž., HRADECKÝ, E. *Praktické úkoly z didaktiky hudební výchovy pro 1. stupeň ZŠ*. Praha: Karolinum, 1991. ISBN 80-7066-459-2

PRUNNER, Pavel, 2003. *Vybrané kapitoly z pedagogické psychologie*. Vyd. 2. Plzeň: Západočeská univerzita. ISBN 80-7082-979-6.

RYBOVÁ, J., JEŽKOVÁ, V., BERÁNKOVÁ, M., BINKOVÁ, A., KOTEN, T. *Hravá prvouka 1, Člověk a jeho svět, Pracovní učebnice pro 1. ročník ZŠ*. Praha: nakladatelství Taktik International, 2015. ISBN 978-80-87881-30-9.

RYBOVÁ, J., JEŽKOVÁ, V., NÁDVORNÍKOVÁ, L., BINKOVÁ, A., KOTEN, T. *Hravá prvouka 2, Člověk a jeho svět, Učebnice pro 2. ročník ZŠ*. Praha: nakladatelství Taktik International, 2015. ISBN 978-80-87881-31-6.

SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni Základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. ISBN 14-440-88.

SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J. *120 nejznámějších hitů ZPĚVNÍK*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2019. ISBN 978-80-271-0443-7.

SVĚRÁK, Z. *Jaké je to asi v Čudu*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2003. ISBN 80-7200-776-9

SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J. *Když je pěkné počasí*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT, s. r. o., 2011. ISBN 978-80-253-1252-0.

SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J. *Když se zamiluje kůň*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2004. ISBN

SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *DĚTEM*. Praha 4: Nakladatelství FRAGMENT, s.r.o., 2019, ve společnosti Albatros Media, a.s., ISBN 978-80-253-1949-9.

SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *JUPÍ*. Praha 7: Nakladatelství Grada Publishing, a.s. pod značkou Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0000-2.

SYNEK, J. *Vybrané kapitoly z didaktiky hudební výchovy*. I. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0964-X.

TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0629-3.

UHLÍŘ, J., SVĚRÁK, Z. *Zpěvník písničky Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka*.
Praha: Euromedia Group k. s., 1997. ISBN 80-7176-626-7.

UHLÍŘ, J., SVĚRÁK, Z. *Zpěvník*. Praha 10: Nakladatelství FRAGMENT, s. r. o.,
2008. ISBN 978-80-253-0666-6.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava, 2004. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*.
Brno: Paido. ISBN 80-7315-082-4.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Barbora píše z tábora, YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2020 Google LLC [cit.

23.06.2020]. Dostupné

z: <https://www.youtube.com/watch?v=85c7UculKxI&feature=youtu.be>

DĚDEK, Honza. LIDOVKY.CZ. In:2011. Dostupné z:

https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/znelo-to-jako-predpoved-pocasi-ne-hit-lici-uhlir-vznik-slagru-severni-vitr.A110116_162059_In_kultura_pks

DUMy - Základní 1. stupeň - strana 11 - Veškole.cz. *Školení a digitální učební materiály na portálu - Veškole.cz* [online]. Copyright © 2020 AV MEDIA, a.s., všechna práva vyhrazena [cit. 23.06.2020]. Dostupné

z: <https://www.veskole.cz/?url=dumy&stupen=zakladni-skola-1-stupen&predmet=spolocensko-vedni-obory&upresnenyPredmet=&zdroj=&vyuziti=&strana=11>

Veškole.cz. *Školení a digitální učební materiály na portálu - Veškole.cz* [online].

Copyright © 2020 AV MEDIA, a.s., všechna práva vyhrazena [cit. 23.06.2020]. Dostupné

z: <https://www.veskole.cz/dumy/zakladni-skola-1-stupen/slova-jednoznacna-a-mnohoznacna-2>,

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Jaroslav Uhlíř [online]. c2020 [citováno 23. 06. 2020].

Dostupný z WWW:

<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Jaroslav_Uhl%C3%AD%C5%99&oldid=18709171>

YOUTUBE.CZ. 2022. Holubí dům. In., Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=Ax8KHJhzV0>

YOUTUBE.CZ. 2022. Není nutno. In., Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=4Tfg2X58TzA>

YOUTUBE.CZ. 2022. Severní vítr. In., Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=pxZRaJFY3fE>

YOUTUBE.CZ. 2022. Dělení. In., Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jLG1ILNKQp0>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 – *Hravá prvouka 1* (RYBOVÁ, J. a kol.)

Obrázek č. 2 – Strašidýlko Emílek (zdroj vlastní)

Obrázek č. 3 – 3 věty (zdroj vlastní)

Obrázek č. 4 – 3 věty (zdroj vlastní)

Obrázek č. 5 - *Pracovní sešit Přírodověda 4.* (ČECHUROVÁ, M., PODROUŽEK, L.)

Obrázek č. 6 - *Pracovní sešit Přírodověda 4.* (ČECHUROVÁ, M., PODROUŽEK, L.)

Obrázek č. 7 – *Pracovní sešit ČJ 4* – slova mnohoznačná (BIČANOVÁ, L.)

Obrázek č. 8 – *Pracovní sešit HRAVÁ VLASTIVĚDA 4.* (BURIÁNKOVÁ, D. a kol.)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Ukázky notových záznamů písní použitých v přípravách na vyučování

Příloha č. 2: Zpěvníky J. Uhlíře a Z. Svěráka

**PŘÍLOHA Č. 1 – NOTOVÉ A TEXTOVÉ ZÁZNAMY PÍSNÍ POUŽITÝCH
V PŘÍPRAVÁCH NA VYUČOVÁNÍ**

NAROZENINOVÁ

Hudba Jaroslav Uhlíř / Text Zdeněk Svěrák

Fran - ta má na-ro-ze-ni-ny, my má - me přá-ní je - di-ný:
 ště - stí, zdra - ví, ště - stí, zdra - ví, hlav-ně to zdra-ví. Dob - ré je,
 že jsi na svě-tě, kouk - ni, jak rá-di má-me tě, ště - stí, zdra - ví, ště - stí, zdra - ví,
 hlav-ně to zdra-ví. Zved - ně-te čí-še do vel-ké vý-še, je ta-dy ví-na
 jak pro ce-lý pluk, a pro-to ťuk - ne-me jed-nou, ťuk - ne-me dva-krát, ťuk - ne-me tři-krát,

Na zahrádce

Řek - ne - me vám — vel - mi krát-ce, co nám ros - te na za - hrád-ce.
 Vá - lí se to lí - ně v hlí - ně, co to bu - de a - si? Dý - ně!
 Dý - ně, dý - ně, dý - ně, dý - ně, vá - lí se to lí - ně v hlí - ně.
 vá - lí se to v hlí - ně. 1. B^b 2. G 3., 4. A 5. B^b 6.

JARO DĚLÁ POKUSY

Hudba Jaroslav Uhlíř / Text Zdeněk Svěrák

Živě

1. Ja - ro dě - lá po - ku - sy,
2. U do - prav - ní ce - du - le

vy - str - ku - je kro - ku - sy, dří - ve než se vlá - dy cho - pí, _____
vy - rost - ly dvě ble - du - le, blíz - ko te - le - graf - ní ty - če _____

vy - str - ku - je pe - ri - sko - py. _____ Než se ja - ro o smě lí,
vy - rost - ly dva pe - tr - klí - če. _____ Mira - ven - ci už pra - cu - jou,

vy - str - ku - je pod - bě - ly. Ty mu a - si do - lů hlá - sí _____
hol - ky suk - ně zkra - cu - jou. Slun - ce sví - tí, led je ten - ký, _____

čerst - vé zprá - vy o po - ča - sí. _____ Ja - ro,
ja - ro, vem si pod - ko - len - ky. _____

ja - ro, je to v su - chu, zi - ma už ne - mů - že, zi - ma už

NA VZDUCHU

Hudba Jaroslav Uhlíř / Text Zdeněk Svěrák

Moderato

1. Když ra - dos - ti
2. Jen si před - stav,

ne - ní dos - ti, ra - du - ju se z ma - lič - kos - tí. Před - sta - vím si
mi - lá ba - bi, že jsme dej - me to - mu kra - bi. Ne - by - la bys

tře - ba, kdy - by li - di ži - li ja - ko ry - by.
mou ba - bič - kou, by - la bys moř - skou kra - bič - kou.

1. To je dob - ře ná - ho - dou, že ne - ži - jem pod vo -
2. Bud' - me rá - di, Bo - hou - ši, že ži - je - me na sou -

- dou. Na vzdu - chu, na vzdu - chu mů - žem zpí - vat ej - chu -
- ši. Na ze - mi, na ze - mi u - šmud - la - né sa - ze -

23. Oči a oka

Středně 3x (po 3. al Coda)

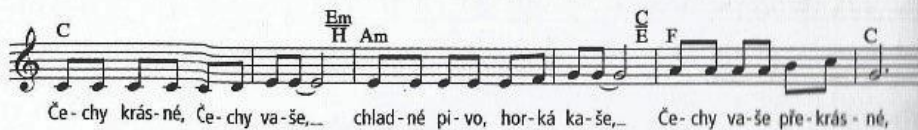
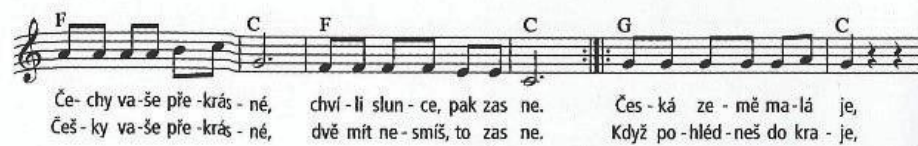
1. Když cit-rón střík - ne do o
 2. pře - híd - ne o
 3. pad - ne do o

ka, to ví - me, to zná - me, na - sta - ne bo - lest di - vo - ká, to
 ko, to ví - me, to zná - me, tak sně - dí ho na di - vo - ko, to
 ka, to ví - me, to zná - me, tak o - že - níš se do ro - ka, to

ví - me, to zná - me. On cit - rón pat - ří do tě - la, to ví - me, to
 ví - me, to zná - me. Kdo dě - lá jen tak na o - ko, to ví - me, to
 ví - me, to zná - me. A kdo má srd - ce chyt - la - vý, to ví - me, to

zná - me, však o - kem se to ne - dě - lá, to ví - me, to zná - me.
 zná - me, ten do kap - sy má hlú - bo - ko, to ví - me, to zná - me.
 zná - me, už ni - kdy ji ne - vy - pla - ví, to ví - me, to

Čechy krásné, Čechy vaše

BARBORA PÍŠE Z TÁBORA

Hudba Jaroslav Uhlíř / Text Zdeněk Svěrák

Živě

1. Ma - min - ko, ta - tín - ku, po - sí - lám vám vzpo - mín - ku
2. Mys - le - la jsem pros - tě, že bu - dou růz - né sou - tě - že,

z let - ní - ho tá - bo - ra. Jis - tě ví - te, že vám pí - še va - še dce - ra Bar - bo -
slí - bi - li bo - jov - ku, pak jsme hrá - li vy - bí - jen - du, na ov - ce a na schov -

- ra. Stra - va se ne - dá jíst, dnes - ka byl jen zel - ný list,
- ku. Šte - fan, hlav - ní ve - dou - cí, cho - dí s na - ší ve - dou - cí,

po - lív - ka stu - de - ná, co v ní pla - vou mís - to nud - lí čís - li - ce a pís - me -
kte - rá je pří - še - ra, schá - ze - jí se, lí - ba - jí se u to - te - mu za še -

Mírně

- na. Proč jsem se ne - na - ro - di - la o pár let dřív,
ra.

dnes - ka bych krás - ně cho - di - la se Šte - fa - nem, co ří - ká si Stýv.

~7   ~mi7

PŘÍLOHA Č.2: ZPĚVNÍKY J. UHLÍŘE A Z. SVĚRÁKA

Operky i spoustu písniček z Hodin zpěvu vydalo nakladatelství Fragment ve zpěvnících, které vynikajícím způsobem ilustrovala Vlasta Baránková. Knihy vyšly pod názvy: *Jaké je to asi v Čudu*, *Když se zamiluje kůň*, *Když je pěkné počasí*, *Mám v hlavě myš Lenku*, *Dětem*. Dále vyšly v nakladatelství Grada Publishing, a.s. knihy *Písničky z pohádek a filmů*, *Jupí*.

JAKÉ JE TO ASI V ČUDU (pohádky, písničky a povídky pro děti od 8 let)⁵⁶

Tato kniha byla vydána v roce 2003 jako první z řady zpěvníků, které bohatě ilustrovala již zmíněná Vlasta Baránková.

Kromě textů známých písniček Z. Svěráka jsou zde také povídky a pohádky z knih: *Tatínku, ta se ti povedla* (Albatros) a *Radovanovy radovánky* (Knižní klub).

Seznam textů písní:

1. *Není nutno*
2. *Ninini*
3. *Křížovky*
4. *Na vzduchu*
5. *Semiška*
6. *Rovnátko*
7. *Mléčný bar*
8. *Auta*
9. *Asfaltér*
10. *Komíny*
11. *Elektrický valčík*

---

⁵⁶ SVĚRÁK, Z. *Jaké je to asi v Čudu*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2003.

ISBN 80-7200-776-9

12. *V Čudu*
13. *Poníci*
14. *Mravenci v kredenci*
15. *Psí divadlo*
16. *Mravenčí ukolébavka*
17. *Dravci*
18. *Moje milá plaví koně*
19. *Jaro dělá pokusy*
20. *Nastává máj*
21. *Dáša jedla cukroví*
22. *Zhubla Nina*
23. *Hvězdáři*
24. *Soňa ví*
25. *Barbora píše z tábora*
26. *Dělání*
27. *Neopouštěj*

Texty písní v této sbírce jsou o různých povoláních – *V Čudu* (dealer-prodejce), *Asfaltér*, *Hvězdáři*, *Elektrický valčík*, *Dáša jedla cukroví* (dentista), živočiších – *Mravenci v kredenci*, *Mravenčí ukolébavka*, *Psí divadlo*, *Moje milá plaví koně*, *Poníci*, *Ninini*, *Dravci*, přátelství – *Semiška*, *Neopouštěj*, lásce – *Barbora píše z tábora*, *Nastává máj*, *Komíny*, rostlinách – *Jaro dělá pokusy*, radosti ze života – *Dělání*, *Není nutno*, *Na vzduchu*.

KDYŽ SE ZAMILUJE KŮŇ⁵⁷

Tento zpěvník již vydávají oba autoři společně. Obsahuje kompletní písně, tedy notový záznam s textem. Nejsou zde už povídky ani pohádky. Knihu opět doprovází

---

⁵⁷ SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J. Když se zamiluje kůň. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2004. ISBN 80-7200-910-9.

krásné ilustrace Vlasty Baránkové, které jsou jistě velkým lákadlem pro oči nejen dětí.

Ve sbírce písní *Když se zamiluje kůň* je 47 více či méně známých písniček především pro děti. Ne všechny písně nazpívali sami autoři. Například *Holubí dům*⁵⁸ nazpíval Jiří Schelinger v roce 1973. Text k této nádherné melodii Jaroslava Uhlíře napsal Zdeněk Svěrák pod pseudonymem Emil Synek.

Také *Trpasličí svatba* je píseň, kterou nazpívala hudební skupina Plavci/Rangers.⁵⁹ Jen pro zajímavost i další velmi populární píseň této vysokoškolsky vzdělané hudební skupiny *Promování inženýři* je hudebním dílem J. Uhlíře, ale otextoval ji tentokrát Karel Šíp.

Některé písně této sbírky vznikly na objednávku do pohádek či filmů. Pro film *Vrchní, prchni si* ji objednal Ladislav Smoljak a vznikla skladba *Severní vítr*. V pohádce Jana Wericha *Koloběžka* první zazněla píseň *Královna Koloběžka* v podání Dády Patrasové, *Jsem vášnivá* nazpívala Jitka Molavcová a *Kdybys byla vlaštovkou* je společný duet Dády Patrasové a Jana Čenského.

Písně v této knize by se daly rozdělit na ty, které opěvují krásu a historii naší Země – *Chválím tě, Země má, Horymír, Pasu, pasu písničky*. Další mají něco společného s vodou – *Voda, voděnka, Vodoměrka Věrka a Vodojem*. V dalších písních se děti hodně dozví o přírodě a živočiších – *Stromy* – rostou díky dešťům, ale velmi pomalu, mají listí a také kůru. *Káča našla ptáče* – komu dát nalezené ptáče, hajnému, *Jedličky* – co je to lesní školka, *Klouzky* – je to houba kluzká, lesy jsou listnaté i smíšené, *Datel* – proč se mu říká doktor stromů, *Kamarádka lípa* – i mezi živou či neživou přírodou si můžeme najít kamarády, *Jabloňový list* – když listí opadá, přijde podzim.

---

⁵⁸ <https://www.ireport.cz/clanky/pribeh-cz-hitu/pribeh-ceskeho-hitu-jiri-schelinger-holubi-dum>
(Alena Kaňová)

⁵⁹ https://www.lidovky.cz/orientace/kultura/plavci-promovani-inzenyri-inzenyrska.A120307_134816_In_kultura_wok

Samozřejmě nechybí písně o lásce – *Skálo, skálo, skálo, Když byla maminka dívčinou, Vlasy až na záda, Když se zamiluje kůň.*

V čase předvánočním se určitě dají poslechnout či zazpívat písničky – *Prosinec, Maminčin perník, Krabice od čaje, Tajná místa, Světové Vánoce.* Po Vánocích pomalu nastupuje doba masopustní a k ní patří – *Maškarní plesy a Strašidýlko Emílek.*

PÍSNÍČKY O ZVÍŘATECH⁶⁰

Tato kniha obsahuje opravdu jen písničky o zvířatech, i když to někdy z názvu není poznat. Příkladem je skladba *Ninini*. Už začátek textu však napovídá, že živočichů se zde vyskytuje spousta:

*„Nina chová bezesporu
celou horu živých tvorů.*

Čí je holub?

Ninin!

Čí je kočka?

Ninina!

Čí je tele?

Ninino!

Čí jsou křečci?

Ninini!⁶¹

---

⁶⁰ SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *Písničky o zvířatech*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2013. ISBN 978-80-253-1458-6.

⁶¹ SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *Písničky o zvířatech*. Havlíčkův Brod: Nakladatelství FRAGMENT DTP, s. r. o., 2013. ISBN 978-80-253-1458-6. s.18.

A Nina má těch tvorů ještě daleko více – krocana, krůty, kůzlata, koně. Tato píseň i všechny ostatní obsažené v knize se objevila na trhu v roce 2010 na dvojalbu se stejným jménem.

I v písni *Prázdniny u babičky* jsou husy, kočka, kvočna s kuřaty. O zvířata v těchto textech opravdu není nouze.

Tito dva autoři totiž dobře ví, že děti mají živočichy všech velikostí ve velké oblibě. Už v Mateřských školách si mladší děti zpívají *Krávy, krávy...*, při vycházkách si zase vesele poskakují s písničkou *Mravenec jde trávou* a ranní rozcvičku doprovází *Pasu, pasu písničky*.

DĚTEM⁶²

V tomto zpěvníku je to nejlepší, co sami autoři ze své tvorby vybrali. Jsou tu texty písni s notami a akordy, pohádky i všechny čtyři operky – *Budulínek, Karkulka, O Šípkové Růžence, O dvanácti měsíčkách*. Je tu zkrátka pohromadě všechno, co každý pedagog nebo rodič obdivující práci této autorské dvojice potřebuje k tomu, aby jejich dílo mohl předávat mladším generacím.

Oproti ostatním zpěvníkům jsou názvy písni a pohádek v této knize seřazeny abecedně. Je to jistě lepší pro vyhledávání, neboť tato kniha má téměř 350 stran. Kouzelné ilustrace opět zajistila Vlasta Baránková.

V první části tohoto souboru jsou pohádky, povídky a texty písni bez notového doprovodu, takže by se z ní dalo předčítat a recitovat menším dětem před spaním. Jsou zde texty poučné, například: *Neopouštěj, Zhubla Nina, Dáša jedla cukroví, Semiška, Rovnátko, Asfaltér, Hvězdáři*, veselé: *Mléčný bar, Jaro dělá pokusy, v Čudu, Elektrický valčík atd.*

---

⁶² SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *DĚTEM*. Praha 4: Nakladatelství FRAGMENT, s.r.o., 2019, ve společnosti Albatros Media, a.s., ISBN 978-80-253-1949-9.

Druhá část obsahuje texty i s notami a akordy: *Zapomnětlivá, Holubí dům, Narozeninová, Maškarní plesy, Holky z Polabí, Voda, voděnka, Kdyby se v komnatách, Dělení, Trpasličí svatba, Vlnitý plech, Není nutno, Září, Strašidýlko Emílek, Statistika, Skálo, skálo, skálo, Přijíždí k nám Večerníček, Lída, Na té naší pouti, Náušnice z třešně, Oči a oka, Pod dubem, za dubem, Kluci, kluci s klukama, Dredy, Na zahrádce, Datel, Když se zamiluje kůň, Moje teta Sylva, Umím prase zepředu, Mravenčí ukolébavka, Káča našla ptáče, Krávy, krávy, Mravenec jde trávou.*

Třetí část je věnována hudebním operkám, které už jsem zde vyjmenovala.

JUPÍ⁶³

Skladatelskou dvojici autorů v tomto zpěvníku opět svými kresbami doplnila ilustrátorka Vlasta Baránková. V této knize je 40 nejnovějších písní z posledních 3 vydaných alb s názvy *Alchymisti, Jupí* a *Cirkusový stan*. CD *Alchymisti* s 18 skladbami vyšlo v roce 2011, CD *Jupí* se 14 písněmi v roce 2014 a nejnovější CD *Cirkusový stan* v roce 2016. Z posledního alba se však do této knihy vešlo pouze 8 skladeb.

Součástí tohoto zpěvníku jsou i bonusové skladby, které byly primárně složeny pro film *Tři bratři* a pohádku *Láska rohatá*. Písně *Když si tě dívko představím* a *Zlatý voči* nazpívali populární zpěváci Tomáš Klus a Vojtěch Dyk.

Najdeme zde písničky i pro děti předškolního věku, které jim mohou pomoci s rychlejší adaptací do kolektivu dětí. Ještě, než nastoupí do školky, se mohou těšit, jaký obrázek budou mít na své skříňce s oblečením – ukázka textu z písně *Mateřinky*:

---

⁶³ SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *JUPÍ*. Praha 7: Nakladatelství Grada Publishing, a.s. pod značkou Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0000-2.

„Čistě náhodou staneš se jahodou, čistě náhodou staneš se sovou.“

Ve stejné písni najdeme také základy etikety, slušného vychování:

„Dobrý den a dobré ráno, to už máme vychytáno.“

A jak je to s tím spaním?

„My jsme děti z mateřinky,

my už nenosíme plínky.

My už leccos víme,

po obědě spíme.“⁶⁴

Na pískovišti je další z písniček pro děti této věkové kategorie. Kromě různých druhů staveb z písku se zde seznámí se spoustou jmen svých možná budoucích kamarádů: Matýsek, Lucie, Nela, Jáchym, Patrik, Žaneta.

Další skladby jsou pro školáky mladší či starší. Některé se zabývají naší historií, jako třeba *Příjmení* či *Lampář*, jejíž slova nás zavedou do doby, kdy se ještě svítilo svítíplynem a lampy se rozsvěcely ručně. Do dob dávno minulých se přeneseme i v písni *Alchymisti*, kde učení pánové zjišťují, proč je Praha zlatá. Při tom svém bádání vynalezli různé elixíry, nápoje lásky, hubnoucí lektvary a přišel podzim:

„Na podzim ale alchymisti

viděli na Petříně listí.

Teprve potom přišli na to,

kde bere zlatá Praha zlato.“⁶⁵(str. 66)

---

⁶⁴ SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *JUPÍ*. Praha 7: Nakladatelství Grada Publishing, a.s. pod značkou Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0000-2. s.10.

⁶⁵ SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *JUPÍ*. Praha 7: Nakladatelství Grada Publishing, a.s. pod značkou Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0000-2. s.66.

S cizími jazyky může školáčkům pomoci píseň *Angličtina*. Tady musíme z. Svěrákovi odpuštit hovorový výraz *prej by*, který se mu rýmuje se slovem *bejby*:

„Prej by, prej by,
každické bejby
mělo umět anglicky.
Hallo, hallo,
planetu celou
osedláš si navždycky.“⁶⁶

A s cizími jazyky se potom mohou vydat do světa prostřednictvím písní *Saská polka*, *Trhovec*, *Když se holky vrátí od moří* nebo *Eskymáček*.

Před odchodem do školy by si děti školou povinné měly zazpívat píseň *Snídaně* a v klidu se zamyslet, kde se všechno to jídlo bere.

Přírodu živou i neživou můžeme společně opěvovat skladbami: *Hříbě*, *Na houby*, *Zalévám květiny*, *Motýlí hotýlek*, *Vinná muška*, *Prší*, *Stromy*, *Když sovy loví*.

Ani písně o lásce ve zpěvníku Jupí nechybí: *Město na řece*, *Copánek*, *Plovárna*, *Když si tě, dívko, představím*, *Němá panna*, *Stožáry vysokého napětí*, *Komu se stýská*, *Ty slzy udělal mi déšť* a *Jupí*.

V textech písní *Buřtík a Špejlička* nebo *Bára se ráda bojí* se dozvíme, že nejsme všichni stejní. Každý máme jinou postavu nebo povahu, a přesto spolu dokážeme vycházet.

Z. Svěrák s J. Uhlířem moc dobře ví, že jejich písně poslouchají s dětmi i rodiče a prarodiče. Ve svých skladbách na ně také myslí. Důkazem toho jsou třeba písně *Second hand*, *Pámbičku, stůj při mně* nebo *Starý sako*:

---

⁶⁶ SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *JUPÍ*. Praha 7: Nakladatelství Grada Publishing, a.s. pod značkou Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0000-2. s.32.

*„Moje sako vyšlo z módy
moje sako rybí kost,
tak si zašlo do hospody,
že bude pít na lítost.“⁶⁷ (str. 52)*

Melodie J. Uhlíře jsou, jak už jsme zvyklí, chytlavé, zapamatovatelné, pomalé nebo rychlé, další do pochodu. Při poslechu těchto skladeb zjistíme, že některé mají jednoduchý klavírní doprovod, u jiných je povolán celý symfonický orchestr. Ani na tomto albu nechybí doprovodný dětský pěvecký sbor Sedmihlásek.

---

⁶⁷ SVĚRÁK, Z., UHLÍŘ, J., *JUPÍ*. Praha 7: Nakladatelství Grada Publishing, a.s. pod značkou Bambook, 2016. ISBN 978-80-271-0000-2. s.52.